Ազգ

Azg

Նոյեմբեր 5 Երեքշաբթի 1993

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիվ 190 (441)
գինը՝ 10 ռ.
դասիչ 69149
Երեւան 375010
Հանրապետության 47
հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Թուրքիա

Թուրքիան Անվտանգության խորհրդո՞ւմ

Սեպտեմբերի 30-ին ՄԱԿ-ի Ընդհանուր ժողովում ունեցած իր ելույթում Թուրքիայի արտգործնախարար Հիքմեթ Չեթինը հայտարարեց, որ Անվտանգության խորհրդի ընդլայնումն այն ավելի է ֆեկտիվ կդարձնի եւ իր երկրի թեկնածությունը առաջարկեց նոր տիպի՝ կիսամշտական անդամության համար: 15 անդամ ունեցող Անվտանգության խորհուրդը, ըստ Չեթինի, պետք է ունենա նույն 5 մշտական անդամները՝ ԱՄՆ, Ռուսաստան, Մեծ Բրիտանիա, Չինաստան, Ֆրանսիա, սակայն Թուրքիան վստահ է, որ ԱԽ-ի ընդլայնումը կամրապնդի նրա արդյունավետությունը: Միեւնույն ժամանակ նա հայտարարեց, որ դա պետք է ուղեկցվի կիսամշտական՝ նոր տիպի անդամության հաստատումով, որը կարող է հերթականությամբ շնորհվել սահմանափակ թվով պետությունների: Վերջիններս կընտրվեն ըստ որոշակի չափանիշների, ինչպես բնակչությունը, աշխարհագրական դիրքը, տնտեսական պոտենցիալը, ներդրումը խաղաղապահ միջոցառումներում: ■

Ճակատ

Հրետակոծվել են Մարտակերտի դիրքերը

Արդեն 5 օր Լեռնային Ղարաբաղի սահմանամերձ շրջաններում շարունակվող հրադադարը, որի ժամկետն ավարտվում է այսօր, երկարաձգվել է եւս մեկ ամսով: Այս մասին Սնարի թղթակցին հաղորդել են ԼՂՀ արտգործնախարարությունից՝ ավելացնելով, թե նման համաձայնությունը ձեռք է բերվել Լեռնային Ղարաբաղի եւ Ադրբեջանի իշխանությունների միջեւ: Նույն գործակալությունը հաղորդում է նաեւ, թե հրադադարն ընդհանուր առմամբ պահպանվում է, եւ վերջին օրերին սահմանամերձ շրջաններում լուրջ միջադեպեր չեն արձանագրվել: Եւ այնուամենայնիվ Ստեփանակերտի մեր թղթակից ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ հաղորդում է, թե նոյեմբերի 3-ին եւ լույս 4-ի գիշերը ադրբեջանական կազմավորումները Մարտակերտի շրջանի հյուսիս-արեւելյան նվաճված տարածքներից զենքի տարբեր տեսակներից ուժգին հրետակոծության են ենթարկել Մարտակերտի հայկական պաշտպանական դիրքերը: Նախնական տվյալներով, հայկական կողմից տուժածներ չկան: ԼՂՀ պաշտպանության բանակի կազմավորումները ձեռնպահ են մնացել պատասխան գործողություններից: Միաժամանակ ադրբեջանական կազմավորումները խախտել են հրադադարը նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի հարավային սահմանամերձ շրջաններում՝ հրետակոծելով հայկական պաշտպանական դիրքերը Ջեբրայիլի շրջանում: Այստեղ եւս հայկական կողմից պատասխան չի տրվել: Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը դեռեւս նոյեմբերի 1-ին հայտնել էր, թե իբր Լեռնային Ղարաբաղի տարածքից տանկերից եւ հրետանուց հրետակոծվել են Ադրբեջանի Ֆիզուլիի եւ Ջեբրայիլի շրջանների բնակավայրերը, ուստի ակնհայտ էր, որ սահմանակայի այս հատվածներում պետք է սպասել լարվածության նոր աճ: «Ազգ»

Ընդդիմություն

Սահմանադրության խորհրդի հերթական նիստը

Նոյեմբերի 3-ին ՀՅԴ Հայաստանի Կենտրոնական կոմիտեի գրասենյակում տեղի ունեցավ քաղաքացիական համաձայնության Սահմանադրության խորհրդի հերթական նիստը, որը վարում էր ՀՅԴ Հայաստանի ԿԿ-ի ներկայացուցիչ Լեւոն Մկրտչյանը: Նիստում լսվեց ԱԽ-ի փորձագիտական խմբի լուսավորությունը հանրապետության տարբեր շրջաններում Սահմանադրության միասնական տարբերակի քննարկումների մասին, եւ ճշգրտվեց առաջիկա ակտիվ աշխատանքների գրաֆիկը: Քննարկվեց նաեւ ՀՀ ԳԽ-ում տարվող աշխատանքների ընթացքը: Քննարկվեցին եւ դրական լուծում ստացան «Արցախ-Հայաստան», «Արծվաշեն» հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունների, Կանանց հանրապետական խորհրդի դիմումները Սահմանադրության խորհրդի կազմում ընդգրկվելու վերաբերյալ: Որոշվեց առաջարկել վերոհիշյալ կազմակերպություններին մինչեւ Սահմանադրության միասնական նախագծի վերջնական տարբերակի հրապարակումը իրենց ներկայացուցիչների միջոցով մասնակցել աշխատանքային խմբի աշխատանքներին: Սահմանադրության խորհրդի հաջորդ նիստը կգումարվի Հայաստանի Հանրապետական կուսակցության գրասենյակում, նոյեմբերի 7-ին: ■

Ռուսաստան

ՌՈՒՑԿՈՅՆ ՈՒ ԽԱՍԲՈՒԼԱՏՈՎԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՎԱԾ

Հարյուրավոր զոհեր ու վիրավորներ Մոսկվայում

Երեկ ժամը 19-ին Ռուսաստանի Գերագույն խորհրդի շենքում կառավարական ուժերի կողմից ձերբակալվեցին Ռուսլան Խասբուլատովը, Ալեքսանդր Ռուցկոյը, Վիկտոր Բարաննիկովը, գեներալներ Մակաշովն ու Անպիլովը եւ նրանց ուղեկցող շուրջ 300 զինյալներ: Այդպիսով, նույն օրն առավոտյան ժամը 7:30-ին սկսված Սպիտակ տան ազատագրման գործողությունն ավարտվեց:

Ո՛չ Ռուսական ուղղափառ եկեղեցու միջնորդական առաքելությունը, ո՛չ Ռուսաստանի Սահմանադրական դատարանի առաջարկած «խաղաղարար» ծրագրերն այդպես էլ չկասեցրին Մոսկվայի արյունահեղությունը: Ընդամենը մեկ օրվա՝ հոկտեմբերի 3-ի ընթացքում Ռուսաստանի մայրաքաղաքում իրադարձություններն այնպիսի զարգացում ստացան, որ ոչ միայն սպանվեցին ու վիրավորվեցին տասնյակ մարդիկ, այլեւ վերջապես Մոսկվա ժամանեցին ՌԴ պաշտպանության նախարարության տանկային եւ մոտոհրաձգային դիվիզիաները, այդ թվում Թամանյանը:

Ամեն ինչ սկսվեց այն պահից, երբ ՌԴ փոխնախագահ Ալեքսանդր Ռուցկոյը Սպիտակ տան առաջ ունեցած ելույթի ժամանակ կոչ արեց մի քանի հազար մարդկանց գնալ եւ գրավել Մոսկվայի քաղաքապետարանն ու Օստանկինո հեռուստակենտրոնը: Ռուցկոյի եւ Խասբուլատովի կողմնակիցները գրավեցին քաղաքապետարանի առաջին հինգ հարկերը:

Ըստ «Ազատություն» ռադիոկայանի ռուսական բաժնի թղթակցի հաղորդման, ժամը 18-ին Օստանկինոյի գլխավոր մասնաշենքի մոտ հայտնված ռուցկոյականները գեներալ Մակաշովի գլխավորությամբ պահանջեցին շենքը պաշտպանող ջոկատին զենքը դնել եւ երեք դուռ գալու հնարավորություն տալ: Չստանալով դրական պատասխան, Մակաշովը հրաման տվեց կրակել: Այնուհետեւ երկկողմ հրաձգություն սկսվեց: Հեռուստակենտրոնի երկու հարկերում բռնկվեց հրդեհ: Մինչ կառավարական զորքերի գալը, ժամը 24:40-ի տվյալներով, արդեն կային 3 սպանված եւ 27 վիրավոր, այդ թվում հեռուստակենտրոնի ինժեներներից մեկը: «Նովոստի» եւ «Վեստի» հեռուստածրագրերը դադարեցրին իրենց աշխատանքը: Որոշ ընդմիջումից հետո «Վեստի» ծրագիրը երեք դուրս եկավ պահեստային հեռուստաստուդիայից: Միեւնույն ժամանակ ռուցկոյականների զինված գրոհայինները մտել էին նաեւ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալության շենքը: Ժամը 10:23-ին ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը տարածել էր շտապ հաղորդագրություն, թե այլեւս հնարավոր չէ աշխատել:

Եւ միայն մեկ ժամ անց հայտնի դարձավ, որ հատուկ նշանակության կառավարական ջոկատներն իրենց հսկողության տակ են վերցրել գլխավոր գործակալությունները: Գիշերվա ժամը 2:30-ին մարվեց նաեւ Օստանկինոյում բռնկված հրդեհը: Այդ պահին Մոսխորհրդի շենքի մոտ ընթանում էր Ռուսաստանի ժողովրդավարական ուժերի հանրահավաքը:

Գիշերվա ընթացքում հրապարակվեցին Ռուսաստանի նախագահի հրամանագրերը, որոնց համաձայն փոխնախագահ Ռուցկոյը զրկվեց բոլոր զինվորական կոչումներից, զինված ուժերից հեռացվեցին նաեւ Մակաշովն ու Անպիլովը: Նախագահի հրամանագրով արգելվեցին նաեւ «Դեն», «Պրավդա», «Ռոսիյսկայա գազետա» եւ խորհրդարանին աջակցող մի քանի այլ թերթեր:

Ելցինը մի այլ հրամանագրով հաստատեց, թե ՌԴ նախագահի հիվանդության կամ մահվան դեպքում նախագահի պարտականությունները կկատարի վարչապետը:

Գիշերվա ընթացքում Ռուսաստանի ժողովրդին դիմեց վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը, որը նշեց, թե նախագահի հրամանագրով մայրաքաղաքի արտակարգ դրության պարետ է նշանակվել գեներալ-լեյտենանտ Ալեքսանդր Կուլիկովը: Վերջինս «Ազատությանը» տված հարցազրույցում նշեց, որ պարետային ժամը Մոսկվայում կլինի երեկոյան ժամը 23-ից մինչեւ առավոտյան ժամը 5-ը:

Առավոտյան ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը հաղորդեց, որ նախորդ օրվա եւ գիշերվա ընթացքում զոհվել է 24 եւ վիրավորվել 150 մարդ, իսկ «Նովոստի» ժամը 20-ի տվյալներով՝ 29 սպանված, 264 վիրավոր:

Իսկ Ռոյթեր գործակալությունը տարածեց, թե միայն Սպիտակ տանը զոհվել է 500 մարդ, սակայն նախագահի հրամանով ստեղծված օպերատիվ շտաբի ղեկավար Վոլկոգոնովը հերքեց այդ լուրը:

Հոկտեմբերի 4-ի առավոտյան ժամը 9-ին Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը վերջապես երեւաց հեռուստաէկրանին եւ անդրադառնալով Ռուցկոյ-Խասբուլատով երկյակի կազմակերպած արյունահեղությանը, ցավակցեց զոհվածների հարազատներին եւ նշեց, որ պատասխանատվությանն արդեն հանձնարարված է շտապ հետաքննություն սկսել, պարզելու արյունահեղության իսկական մեղավորներին:

➧ Տես էջ 2

Տեր-Պետրոսյանն աջակցում է Ելցինին

Հոկտեմբերի 3-ին, ժամը 21:30-ին Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հեռախոսազրույց է ունեցել Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի աշխատակազմի ներկայացուցչի հետ: Հայաստանի նախագահը հաղորդել է իր հեռախոսագիրը, որում արտահայտվելով ժողովրդավարության պաշտպանության եւ Ռուսաստանում կայունության հաստատման օգտին, համոզմունք է հայտնել, թե Ռուսաստանի նախագահի վճռական քայլերը ռեւանշիստական նոր ոտնձգությունների դեմ ճիշտ կընկալվեն եւ կգնահատվեն ամբողջ աշխարհում: «Ազգ»

Ադրբեջան

Հեյդար Ալիեւը նախագահ

Հոկտեմբերի 3-ին Ադրբեջանում տեղի ունեցան նախագահական ընտրություններ, որոնց արդյունքը կանխորոշված էր: Վստահորեն միակ լուրջ հավակնորդ Հեյդար Ալիեւը Աբուլֆազ Էլչիբեյին անվստահություն հայտնելու հարցով հանրաքվեում «փայլուն» հաղթանակ տանելուց հետո Ադրբեջանի փաստացի նախագահն էր: Եւ ահա ռուսական լրատվական ծառայությունները հաղորդում են, թե նախնական տվյալներով, նախագահական ընտրություններին մասնակցել է ընտրողների ընդհանուր թվի մոտ 97 տոկոսը, մոտ 90 տոկոսն իր ձայնը տվել է Հեյդար Ալիեւի օգտին: Այլ բան չէր էլ կարելի սպասել՝ ամբողջ մի ամիս ադրբեջանական քաղաքական մեքենան նախապատրաստում էր Ալիեւի հաղթանակը՝ ընդհուպ մինչեւ նրա պատկերով դրոշմանիշերի թողարկումը:

Պետք է ենթադրել, որ Ալիեւի հեղինակությունը բարձրացավ նաեւ այն բանից հետո, երբ շաբաթ օրը հայտարարեց, թե իր դեմ ընտրություններից առաջ մահափորձ է կատարվել: Ինչեւէ: Ադրբեջանն այսօր նախագահ ունի, եւ եթե այնտեղ կայունություն հաստատվի, կարելի է հուսալ, որ առաջիկայում լուրջ տեղաշարժեր կլինեն նաեւ ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման խնդրում: Ճիշտ է, կա նաեւ տրամագծորեն հակառակ տեսակետը, համաձայն որի Ալիեւին իր նոր պաշտոնում ամրապնդվելու համար անհրաժեշտ են ռազմական հաջողություններ, ուստի առաջիկայում Լեռնային Ղարաբաղի սահմանամերձ շրջաններում սպասելի է լարվածության նոր աճ: Մի խոսքով, ժամանակը ցույց կտա:

«Ազգ»

Հրանտ Բագրատյանը հանդիպեց Վիկտոր Չեռնոմիրդինին: Վաշինգտոնից Երեւան վերադարձի ճանապարհին կարճատեւ այցով Մոսկվայում գտնվող ՀՀ վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը հոկտեմբերի 4-ին հանդիպում ունեցավ ՌԴ վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինի հետ: Հրանտ Բագրատյանը ցավակցեց Մոսկվայում ծավալված իրադարձությունների ժամանակ եղած զոհերի առիթով եւ հույս հայտնեց, որ ձեռնարկված միջոցառումները թույլ կտան արագորեն կայունացնել իրավիճակը Ռուսաստանի մայրաքաղաքում: Վարչապետները քննարկեցին Ռուսաստան-Հայաստան համագործակցության Հայաստանին վերաբերող հարցերը, մասնավորապես միջպետական, ֆինանսային պայմանագրերի հետ կապված Հայաստանից արտահանումների առաքման, Ռուսաստանի տրամադրած միջպետական վարկի իրացման, ինչպես նաեւ բանկարժեք մետաղների ու քարերի գծով միջպետական պայմանագրերի ստորագրման արագացման շուրջը:

ՀՀ ԿԼԾ

Աշխարհ

Ցնցումները Հնդկաստանում շարունակվում են

Վերջին 50 տարվա ընթացքում Հնդկաստանում տեղի ունեցած ամենադաժան երկրաշարժի տուժածներին անհետ լու համար սկսվեց միջազգային օգնությունը: Բոմբեյում վայրէջք կատարեց վրաններով բեռնված ամերիկյան ինքնաթիռը: Դեռեւս շարունակվում են ցնցումները Հնդկաստանի հարավ-արեւմտյան Մահարաշտրա նահանգում: Ըստ գնահատումների, հինգշաբթի օրը տեղի ունեցած երկրաշարժը խլել է 20 հազար կյանք, սակայն առայժմ գտնվել է 9600 դիակ: Մինչդեռ երեկ փլատակների տակից հայտնաբերվեց 18 ամսական մի աղջիկ, առանց որեւէ վնասվածքի:

2 մլրդ դոլարի խոստում պաղեստինցիներին

Պաղեստինցիները մոտավորապես 2 մլրդ. դոլարի միջազգային օգնության խոստում են ստացել, որպես հաջորդ հինգ տարիների օկուպացված տարածքներում կառավարման նեցուկ: Անցած շաբաթ Վաշինգտոնում կայացած համաժողովը 600 մլն. դոլար տրամադրեց հաջորդ տարվա ընթացքում տների, ճանապարհների եւ դպրոցների վերակառուցման համար: Միեւնույն ժամանակ Իսրայելն ու Հորդանանը համաձայնվեցին ավելի սերտ աշխատել խաղաղության համաձայնագրերի վրա: Հորդանանի թագավորի եղբայր Հասանը եւ Իսրայելի արտգործնախարար Պերեսը ուրբաթ օրը Վաշինգտոնում կայացած հանդիպման ժամանակ ստորագրեցին տնտեսական զարգացման համատեղ ծրագրերի շուրջ պայմանագիր: Քլինթոնը հայտարարեց, որ ԱՄՆ կօգնի երկու ժողովուրդներին, խրախուսելով համատեղ տնտեսական ծրագրեր:

Ամերիկացիները նոր զոհեր տվեցին Սոմալիում

Համաձայն ԱՄՆ պաշտպանության քարտուղարության հաղորդման, առնվազն 12 ամերիկացի է զոհվել Սոմալիի համայնքային առաջնորդ Այդիդի դեմ ՄԱԿ-ի ռազմական գործողությունների ժամանակ: Մոգադիշոյի ապստամբները խփել են նաեւ 2 ամերիկյան ուղղաթիռ: Միեւնույն ժամանակ ձերբակալվել է 20 սոմալցի, որոնցից առնվազն մեկը՝ Այդիդի բարձրաստիճան օգնականներից: Երեկ հետմիջօրեին ամերիկյան նոր ուղղաթիռներ ժամանեցին Մոգադիշո եւ իսկույն ձեռնամուխ եղան Այդիդի կողմնակիցների դիրքերի ռմբակոծմանը: Ըստ ընդդիմադիր աղբյուրների, սոմալցիները տվել են 200-ից ավել սպանված եւ վիրավոր:

➧ Տես նաեւ էջ 6

Քոլին Փաուելը հրաժարական տվեց

Գեներալ Քոլին Փաուելը պաշտոնաթող եղավ ԱՄՆ բարձրագույն զինվորական՝ շտաբի պետերի միացյալ հրամանատարության հրամանատարի պաշտոնից: Ճորջ Մայերում տեղի ունեցած հուզիչ հրաժեշտի արարողության ժամանակ նախագահ Քլինթոնը Փաուելին պարգեւատրեց Ազատության նախագահական մեդալով: ■

digitised by A.R.A.R.@

Կարծիք

«Քաղաքական հարցերը պետք է լուծել սահմանադրական ուղիով»

ասում է ՀԿ կոմկուսի կենտկոմի քարտուղար Սերգեյ Բադալյանը

Չնայած ռուս տնտեսագետներից մեկը Մոսկվայի կենտրոնական փողոցներում հավաքվածներին համարեց սոցիալ-տնտեսական բողոքի ելածներ, և երկրի նախկին փոխնախագահն ու նախկին ԳԽ նախագահը երբևէ չեն հայտարարել կոմկուսի հետ իրենց առնչության մասին, համենայնդեպս, Սպիտակ տան առջևի հրապարակի մոտ 15000 ցուցարարները կարմիր դրոշներ էին բարձրացրել:

Հայաստանի կոմունիստները, դատապարտելով բախումն արյունահեղությամբ լուծելու մոսկովյան փորձը, Բորիս Ելցինի սեպտեմբեր-հոկտեմբերյան գործողությունները որակում են որպես «քաղաքական մեծ սադրանք»: ՀԿ ԿԿ կենտրոնական կոմիտեի քարտուղար Սերգեյ Բադալյանը մեր թղթակցի հետ զրույցում նշեց, որ «այդ սադրանքն սկսվել էր դեռ սեպտեմբերի 21-ի հրամանից առաջ, երբ նախագահն այցելեց Ձերժինսկու դիվիզիա, երբ վերադարձրեց տնտեսական քաղաքականության մեջ «սառեցված» Եգոր Գայդարին: Այնուհետև նա զարմանք հայտնեց, որ «քաղաքակիրթ Եվրոպան ողջունում է նման գործողությունները, երբ սահմանադրությունը (լավ, թե վատ) զրկվում է մազից կախված լինելու իր կարգավիճակից անգամ: Մենք ցավում ենք քաղաքական խաղերի զոհ դարձած անմեղների համար: Դեռ հնարավորություն կար երկխոսությամբ, սահմանադրական եղանակով լուծելու այս բախումը: Ցավոք, նման ցանկություն չդրսևորվեց, Ելցինը վերջնագրի լեզվով էր խոսում...

Բայց Մոսկվան ամբողջ Ռուսաստանը չէ: Մենք՝ հայ կոմունիստներս հստակ կերպով այն տեսակետն ունենք, որ քաղաքական հարցերը (մեր գործունեության վերջին 3-4 տարվա ընթացքում մենք դա իրագործում ենք Հայաստանում) պետք է լուծվեն միայն երկխոսության միջոցով, քաղաքական սահմանադրական ուղիով: Քաղաքական ծայրահեղականությունը, որ կողմից էլ լինի, ամենադաժան կերպով անդրադառնում է աշխատավոր մարդու, խաղաղ բնակչության վրա, որը մենք մերժում ենք»:

Այնուհետև պրն. Բադալյանը հայտնեց, որ «ռուս կոմունիստների արարքներ» ասվածը զուտ սուբյեկտիվիստական լոզունգ է, որ պետք է ամեն ինչ անել, որ մոսկովյան այս իրադրությունը չօգտագործվի որպես անցյալի պարտությունների համար հաշվեհարդար տեսնելու միջոց, որ ոչ մի քաղաքական ուժ չգայթակղվի Ռուսաստանի մայրաքաղաքի փողոցների այսօրվա «փորձով»: Ռ. Խ.

Կրթություն

Ամերիկյան ուսուցիչները ծանոթանում են Հայաստանին

Սփյուռքահայ հայտնի ազգային գործիչ, The Armenian Observer շաբաթաթերթի գլխավոր խմբագիր Օ. Քեշիշյանի ուղեկցությամբ Երևան են ժամանել Լոս Անջելեսի կրթության բնագավառի մի խումբ աշխատողներ՝ դպրոցների տնօրեններ, փոխտնօրեններ, ուսուցիչներ, քաղաքապետարանի անդամ Ջեյի Գոլդբերգը:

Ինչպես ասաց պրն. Օ. Քեշիշյանը, այցի նպատակը կրթօջախների ղեկավարներին, նրանց հայ սաներին, իսկ նրանց թիվը 30 հազարի է հասնում, հայրենիքի պատմությանն ու ավանդույթներին ավելի մոտից ծանոթացնելն է:

Ամերիկյան մանկավարժներն արդեն հանդիպել են ՀՀ լուսավորության նախարար Հայկ Ղազարյանի հետ, այցելել Երևանի թիվ 114 միջնակարգ դպրոց: Երեկ նրանք քաղաքապետարանում այց կատարեցին Երևանքաղխորհրդում, որի ժամանակ տիկին Ջ. Գոլդբերգը Բարեկամության վկայագիր հանձնեց քաղաքագլուխ Վահագն Խաչատրյանին: «Ազգ»

Տոնից

«Գերմանիայի ժողովուրդը 45 տարի շարունակ, անշուշտ նաև իր մեղքով, բաժանված էր: Այդ բաժանման տարիներին էլ այն միտքը, որ մենք պատկանում ենք նույն ազգին, կենդանի է մնացել ինչպես Արևելքում, այնպես էլ Արևմուտքում, ասաց նա:

Վերամիավորումը խոշոր խնդիր լուծեց Եվրոպայի սրտում. պառակտված Գերմանիան, որը տասնամյակներ շարունակ սառը պատերազմի պայմաններում լարվածության դաշտ էր ստեղծել Եվրոպայում, միավորվեց:

Իհարկե, անցած երեք տարիների ընթացքում մի կարևոր փոփոխություն էլ է տեղի ունեցել: Արևելյան Եվրոպայի նախկին կառուցվածքների փլուզումը, սառը պատերազմի ավարտը և Արևելք-Արևմուտք լարվածության մարումն առաջացրել է նոր խնդիրներ: Եվ այսօր, երբ տոնում ենք մեր վերամիավորման 3-րդ տարեդարձը, մտածում ենք նաև այդ խնդիրների մասին: Մենք հիմա պետք է ձգտենք երկու մասերից ստեղծել իսկապես մի միասնություն: Եվ երբեմն հարցնում ենք ինքներս մեզ՝ արդյոք կարելի՞ է լուծել այն խնդիրները, որոնք կապված են ֆինանսական, տնտեսական, սոցիալական հարցերի հետ այնպես, որ դրանից չտուժի պետության ժողովրդավարական հիմքը: Չմոռանանք նաև, որ Գերմանիան չի կարող միայն ինքն իրենով զբաղվել: Արևելքում մեր հարևանները իրավամբ սպասում են, որ մենք նրանց պետք է օժանդակենք նոր կառուցվածքներ ստեղծելում, հասկանալ այն փոփոխություններից հետո, որ ապրեցին այդ երկրները այս վերջին ժամանակաշրջանում: Բացի այդ, նրանց համար շատ կարևոր է իմանալ, թե ինչպիսին կլինի քաղաքականությունը այն Գերմանիայի, որը միավորումից հետո դարձել է եվրոպական մեծ տերություն: Ուզում եմ ասել, որ այդ քաղաքականությունը ինչպես նախկինում, այնպես էլ այսօր պետք է ներառի և գործընկերային հարաբերությունները, և բարեկամությունը եվրոպական մյուս երկրների հետ: Եվրոպան խարիսխն է Գերմանիայի համար, և այստեղ պետք է լինի Գերմանիայի տունը: Եվ մենք ակտիվորեն կիրականացնենք պատասխանատվությունը, որ կիսում ենք եվրոպական այլ երկրների հետ, այն է՝ օժանդակել Արևելյան Եվրոպայի երկրներին, ասաց նա:

Վերամիավորումից հետո խնդիրներ են ստեղծվել հենց Գերմանիայի ներսում: Մենք այս 3 տարվա ընթացքում հասկացանք, որ Գերմանիայի բաժանումը հասցրել է այնպիսի տարբերությունների, որոնք մենք միշտ չէ, որ ճիշտ ենք ընկալել, մանավանդ ոգևորության բռնկման նոր ալիքի վրա:

Արևելյան և արևմտյան գերմանացիների վարվելակերպերն այսօր էլ տարբերվում են իրարից, և երկուսի վրա էլ մնացել է այն կնիքը, որի հիմքում ընկած էր բաժանումը: Մենք խոսում ենք նույն լեզվով, բայց ասելով նույն բառերը, նկատի ունենք տարբեր բաներ: Դա պետք է հաղթահարվի, որպեսզի կարողանանք ստեղծել իսկական միասնություն: Ինչ վերաբերում է արտաքին քաղաքականությանը, ապա Գերմանիան չի կարող այնպես չգործել, որպեսզի հարևան պետությունների համար կանխատեսելի չլինի նրա ժողովրդավարական քաղաքականությունը: Միավորման ընթացքը շատ լավ ցույց տվեց, որ անվստահությունը վերամիավորված Գերմանիայի նկատմամբ առկա է նաև մեր դաշնակից բարեկամների մոտ: Գերմանական քաղաքականությունը պետք է այստեղ էլ ստեղծի վստահություն, որը զարգացվի ոչ միայն Գերմանիայում, այլև ողջ աշխարհում», եզրափակեց հավատարմատարը:

Պատրաստեց
ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆԸ

Նորբերտ Հայնցե. «ՎԵՐԱՄԻԱՎՈՐՈՒՄԻՑ ՀԵՏՈ ԷԼ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ ՈՒՆԻ»

Կիրակի օրը «Արմենիա» հյուրանոցում հանդիսավոր ընդունելությամբ նշվեց Գերմանիայի վերամիավորման օրը՝ հոկտեմբերի 3-ը: Այդ առիթով Հայաստանում Գերմանիայի Ֆեդերատիվ Հանրապետության գործերի ժամանակավոր հավատարմատար Նորբերտ Հայնցեին դիմեցինք հարցով, թե ի՞նչ տվեց Գերմանիային վերամիավորումը, ինչպիսի՞ խնդիրներ առաջ եկան, որոնք այսօր ծառացել են գերմանացիների առաջ:

Ռուսաստան

Ռուցկոյն ու Խասբուլատովը ձերբակալված

Հարյուրավոր զոհեր ու վիրավորներ Մոսկվայում

Սկիզբը էջ 1

Միաժամանակ նախագահն արգելեց խռովությանը մասնակից բոլոր հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունների ու կուսակցությունների գործունեությունը, իսկ Կենտրոնական բանկին հրաման տվեց դադարեցնել այդ կազմակերպությունների դրամական հաշիվների հետ կապված գործողությունները: Երեկ ժամը 12-ին Խասբուլատովը Ռոյթեր գործակալության միջոցով հայտարարեց, թե պատրաստ է հրադադարի և բանակցությունների, սակայն ինքը չի հանձնվի: Իսկ ժամը 13.25-ին Սպիտակ տնից դուրս եկան առաջին չորս մարտիկները, որոնք հանձնվեցին կառավարական ուժերին:

Այդ պահին առավոտից Խորհրդարանի տան գրոհը կազմակերպած պաշտպանության նախարարության ուժերին արդեն հաջողվել էր գրավել շենքի հինգ հարկերը: Մի քանի ժամ շարունակվեց նաև շենքի ավելի բարձր հարկերում թաքնված իրենց: 17:30-ին սկսեցին հանձնվել նաև ՌԴ նախկին ժողպատգամավորները, Գերագույն խորհրդի շենքը [illegible] անձնակազմից: Ամերիկյան CNN հեռուստաընկերությունը շուրջօրյա ուղիղ եթերում ցուցադրեց Սպիտակ տան գրավման ընթացքը:

Իսկ Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովի և «խռովարարների» Սպիտակ տան մոտակայքում կայացած բանակցությունները ոչ մի արդյունք չտվեցին: Տանկերից շարունակվեց Սպիտակ տան վերևի հարկերի գնդակոծությունը:

Թե քաղաքական դիտորդները, թե ռուսական հեռուստատեսությամբ ու ռադիոյով ելույթ ունեցած գործիչներից շատերը միաձայնորեն նշեցին, որ Ռուսաստանի ղեկավարությունը և նախագահը պետք է ժամանակին մտածեին հույժ կարևոր նշանակության օբյեկտների պաշտպանության մասին և զրահատեխնիկան քաղաք մտցնեին արյունահեղությունից առաջ: Վարչապետ Չեռնոմիրդինը ռուսական հեռուստատեսությամբ ելույթ ունենալով հայտարարեց, թե մինչև օրվա վերջ Սպիտակ տունը կմաքրվի և կարգուկանոն կհաստատվի:

Համենայնդեպս, Ռուսաստանի նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Ֆիլատովը հայտարարեց, որ ընդդիմության հետ բոլոր հնարավորությունները օգտագործվել են, սակայն ոչ մի արդյունք չեն տվել: Վերջին փորձն արվեց հոկտեմբերի 4-ի առավոտյան, երբ փոխվարչապետ Օլեգ Սոսկովեցը հանդիպեց ԳԽ պատվիրակության ներկայացուցիչ Յուրի Վորոնինի հետ, որը կտրուկ մերժեց նախագահական կողմի առաջարկած բոլոր նախաձեռնությունները: Նշենք, որ անցած երկու օրերի ընթացքում Ռուսաստանի նախագահին իրենց աջակցությունը հայտնեցին ոչ միայն ռուսական շատ շրջանների ղեկավարներ, այլև արտասահմանյան երկրների նախագահներ ու պետական-քաղաքական գործիչներ, այդ թվում՝ Քլինթոնը, Մեյջորը, Քոլը, ԱՊՀ ղեկավարներից Կրավչուկը, Նազարբաևը, Տեր-Պետրոսյանը, Ալիևը, Սնեգուրը, Ակաևը և ուրիշներ: Միևնույն ժամանակ Մոսկվայում մինչ ուշ երեկո իրավիճակը մնում էր լարված: Ռուսաստանի ԳԽ հարակից շենքերում տեղավորված նշանառուները շարունակ կրակում էին Արբատի պողոտայով անցնող Տուլայի դիվիզիայի ջոկատների վրա: Փոխհրաձգությունը տեղի էր ունենում փողոցում գտնվող խաղաղ անցորդների ներկայությամբ: Մոսկվայի կառավարությունն այդ առիթով դիմել է բնակչությանը, որպեսզի մանկահասակ երեխաներին միայնակ թույլ չտան գտնվել փողոցում:

Պաշտպանության ուժերը հայտարարել են, թե 70 նշանառուներին ոչնչացնելու համար կպահանջվի ևս մեկ օր: ■

[illegible]

Առաջին ավարտահանդեսը

Հոկտեմբերի 3-ը նշանակալից օր էր Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի կյանքում. այն տվեց իր առաջին շրջանավարտները: Նրանք թվով 56-ն են, որոնք, ինչպես իր խոսքում ելույթում նշեց համալսարանի նախագահ Միհրան Աղբաբյանը, ավարտելով իրենց ուսումնական ընթացքը, ստանում են մագիստրոսի կոչում: Այդ օրը, սակայն, նրանցից 11-ը բացակայում էին համալսարանի մեծ դահլիճից, որտեղ մեծ հանդիսավորությամբ տեղի էր ունենում ուսումնական այդ հաստատության առաջին ավարտահանդեսը: 6-ը գտնվում են ԱՄՆ-ում, որտեղ շարունակում են ուսումը դոկտորի գիտական աստիճան ստանալու և հետ վերադառնալու համար, իսկ 5-ը մեկնել են այլ երկրներ՝ փորձառություն ձեռք բերելու: Մնացածները, ամերիկյան արարողակարգի համաձայն հագած համապատասխան տարազներ՝ գլխարկներ և սև թիկնոցներ, հրաժեշտության հնչյունների ուղեկցությամբ ստանում էին իրենց վկայականները:

Ներկա էին ՀՀ նախագահը, փոխնախագահը, փոխվարչապետը, Երևանի քաղաքապետը: Փոխնախագահ Գագիկ Հարությունյանը հույս հայտնեց, որ շրջանավարտներն իրենց նպաստը կբերեն մեր հանրապետության բարգավաճման գործին: Իսկ ՀԲԸՄ նախագահ Լուիզ Մանուկյան-Սիմոնը նշեց, որ տարեկան 1 մլն. դոլլար արժեցող այս հաստատության ստեղծումը անկախության հռչակումից հետո հայրենիքում իրենց կատարած ձեռնարկումներից ամենանշանակալից է: Կալիֆորնիայի համալսարանի ողջույնի խոսքը փոխանցեց դրա փոխնախագահ Թեոնի Քենդալը:

Ինչ խոսք, կյանքը ցույց կտա այս համալսարանի առաջին հունձի արդյունավետությունն ու թափված ջանքերի արգասավորությունը: Մինչ այդ շնորհավորենք շրջանավարտներին և դասախոսներին այդ իրադարձության առիթով: Լ. Լ.

Բանկ

Էլխոնը կփնտրի նավթ ու գազ

Հայտնի նավթային Էլխոն ընկերությունը համագործակցության պայմանագիր է կազմել Ադրբեջանի պետական Ազերինեֆտ նավթային ձեռնարկության հետ, ըստ որի շրջանում պետք է որոնվի նավթ և գազ: Պայմանավորվածությունը նախատեսում է, որ պետք է հետախուզվի 13 հազար քառակուսի կմ տարածք, ինչը կազմում է Ադրբեջանի ամբողջ տարածքի 15 տոկոսը:

Թուրքական վարկ Ադրբեջանին

Առաջիկայում Թուրքիայից Ադրբեջան կներմուծվեն ժողսպառման ապրանքներ՝ Թուրքիայի խոստացած վարկի շրջանակներում: Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարության արտաքին ներմուծումների վարչության տվյալներով, արդեն պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել 157 միլիոն դոլլարի ապրանքի ներմուծման կապակցությամբ: Ըստ նախնական պայմանավորվածության, ապրանքի ընդհանուր արժեքը կազմելու է 250 միլիոն դոլլար: 157 մլն դոլլարից 20 միլիոնը կհատկացվի դեղորայքի, 50 մլնը՝ հացահատիկի, 20 մլնը՝ այլ մթերքների ձեռքբերման համար: Այս գումարից 60 մլն կհատկացվի շինարարությանը: Մնացած 93 մլն դոլլարի ծախսացանկը ճշգրտվում է հանրապետության կառավարությունում: ՆՏ

Բանկերի ղեկավարների խորհրդակցություն

Ադրբեջանի ազգային բանկի փոխնախագահ Նազիր Կազիմովի նախագահությամբ կայացած հանրապետության բոլոր շրջանների բանկերի ղեկավարների հանդիպման ժամանակ քննարկվել է դրամի շրջանառությունն ակտիվացնելու ազգային բանկի կողմից մշակված նախագիծը: Նշվել է, որ ազգային բանկի կողմից խիստ միջոցների կիրառումը, ընդհուպ մինչև բանկի ղեկավարի պաշտոնազրկումը, նպաստել է դրամի շրջանառության ակտիվացմանը: Հաջողվել է կենտրոնացնել կանխիկ դրամը և այն ուղղել առաջնահերթ վճարումներին՝ զինծառայողների աշխատավարձ, փախստականների օգնություն և այլն: ՆՏ

Թեհրանի ցուցահանդեսին կմասնակցեն երկու պետական ընկերություն

Ադրբեջանի Նախարարների խորհրդի որոշմամբ, «Ազերնեֆթխիմմաշ» կոնցեռնը և պետական մետալուրգիական ընկերությունը կմասնակցեն հոկտեմբերին Թեհրանում կայանալիք Միջազգային արդյունաբերական 19-րդ ցուցահանդեսին: Ինչպես Պոստֆակտումի թղթակցին հայտնի է դարձել հանրապետության կառավարության լրատվական ծառայությունում, ադրբեջանական արտադրանքը ցուցադրելու բոլոր ծախսերն իր վրա է վերցրել Ադրբեջանի միջազգային բաժնետիրական կոմերցիոն բանկը: ՆՏ

1994 թ. կկասեցվի արտադրության անկումը

Ադրբեջանի էկոնոմիկայի նախարարությունը նախորդ շաբաթվա վերջին կառավարությանն է ներկայացրել 1994 թվականի հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման փորձագետների կանխատեսումները: Պոստֆակտումի թղթակցին հանրապետության կառավարությունում հայտնել են, որ փորձագետների վերլուծությունների համաձայն, եկող տարվա երկրորդ կիսամյակում սպասվում է արդյունաբերական արտադրության անկման կասեցում: Կառավարությունում մեծ հույսեր են կապում ԱՊՀ երկրների տնտեսական համագործակցության մեջ Ադրբեջանի ներգրավվելու հետ: Մասնագետների տվյալների համաձայն, արդեն այս տարվա սեպտեմբերին Ռուսաստանի հետ հարաբերությունների «ջերմացման» արդյունքում արտադրության անկման տեմպերը զգալիորեն նվազել են: Նախորդ տարվա միևնույն ժամանակահատվածի համեմատ տարբերությունը 9,5 տոկոս է: ՆՏ

digitised by A.R.A.R.@

Երեւան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԸ ՄԻԱՎՈՐՎՈՒՄ ԵՆ. ԻՆՉՈ՞Ւ

Աշխարհում հայերը վաղ ժամանակներից հայտնի են նաեւ որպես առեւտրի ասպարեզում հմուտ եւ վստահելի գործընկերներ: Եւ ամենեւին էլ պատահական չէր, որ «վերակառուցման» եւ հատկապես հետխորհրդային ժամանակներում Հայաստանում ամենից ակնհայտ հաջողությունը հենց այս բնագավառում նկատվեց: Սակայն համեմատաբար բարենպաստ վիճակում գտնվող հայ վաճառականները եւս իրենց գործունեության ընթացքում բազմաթիվ մեծ եւ փոքր խնդիրների առջեւ են կանգնում, որոնց արագ եւ հուսալի հաղթահարման օրհասական անհրաժեշտությունն էլ նրանց ստիպեց մտածել իրենց ջանքերն ու հնարավորությունները միավորելու մասին: Իսկ ավելի որոշակի, ի՞նչ է նախատեսվում անել: Այս եւ նման այլ հարցերի է պատասխանում «Հայաստանի վաճառականների միության» ստեղծման նախաձեռնող խմբի ղեկավար, «ՄԴՄ» մասնավոր ֆիրմայի տնօրեն ՄԱԿԻՋ ԴԵՄԻՐՃՅԱՆԸ: Վերջին տարիների սոցիալ-տնտեսական ծանր իրավիճակը խորը ճգնաժամի մեջ է գցել հանրապետության կենսագործունեության բոլոր ոլորտները: Բնականաբար դրանից զերծ չէր կարող մնալ նաեւ առեւտուրը: Եւ չպետք է զարմանալ, որ շատերը, այլ ելք չունենալով, աստիճանաբար իրենց գործունեությունը նախկին ԽՍՀՄ-ի ավելի բարենպաստ պայմաններ ունեցող պետություններում են ծավալում: Բայց հասկանալի է նաեւ, որ այդպես շարունակվելու դեպքում ժողովուրդը, ի վերջո, բառիս բուն իմաստով, կմնա առանց իրեն կերակրողների. պաշտոնական տվյալների համաձայն էլ բնակչությունը սննդի եւ կենցաղային ապրանքների կարիքի զերակշիռ մասը մասնավոր սեկտորի միջոցով է հոգում: Ահա թե ինչու հատկապես այսօր, քանի դեռ բացասական միտում ունեցող վտանգավոր երեւույթներն անշրջելի չեն դարձել, օրախնդիր է դարձել հայ վաճառականների համատեղ գործելու եւ, ինչու չէ, նաեւ պայքարելու եւ դիմագրավելու նպատակով միավորվելը:

— Ինչպես հայտնի է, պայքարը լինում է «ընդդեմ» եւ «հանուն»: Այս դեպքում ո՞րն է ձեզ համար ավելի հրատապն ու կարեւորը:**

– Մասնավոր առեւտուրը Հայաստանում, ըստ էության, «անկյուն է քշված», եւ նա տնտեսական ու հատկապես իրավական պաշտպանության խիստ կարիք ունի: Բայց անկախ այս հանգամանքից մեր պայքարը, որքան էլ առաջին հայացքից տարօրինակ թվա, միայն «հանուն» է լինելու:

Ճիշտ է, մենք, մեղմ ասած, այնքան էլ համաձայն չենք պետության կողմից ոչ պետական առեւտրական ձեռնարկությունների նկատմամբ վարվող փարկային եւ, առանձնապես, հարկային քաղաքականությանը, սակայն հասկանում ենք, որ ոչ օրենսդիր, ոչ էլ գործադիր բարձրագույն մարմինները այդ հարցերում գործնականում չեն կարող համագործակցել կամ խորհրդակցել միմյանցից անջատ «գոյատեւող», առեւտրի բնագավառի բազմահազար ձեռներեցների հետ: Այժմ, երբ մոտակա օրերին վերջնականապես կձեւավորվի միությունը, հրապարակի վրա կհայտնվի մի մարմին, որը «հանուն» սեփականատերերի հավաքական շահերի երկխոսության մեջ կմտնի իշխանությունների հետ: Եւ հավաստացնում եմ, այդ դեպքում հավասարապես կօգտվեն եւ ձեռներեցները, եւ մեր դեռեւս ոտքի կանգնող պետականությունը:

– Ձեր ասածը գայթակղիչ է հնչում, սակայն, ինչպես հայտնի է, ամեն ինչ համեմատությունների մեջ է ընկալվում:

– Օրինակի համար վերցնենք մանրածախ առեւտրին «զուգահեռի» մեջ պահող ավելացված արժեքի հարկը կամ, որ ավելի ճիշտ է, դրա գանձման ձեւը: Կառավարությունը, որպեսզի վերահսկելի դարձնի իր համար առայժմ առավել կայուն եկամուտների այդ աղբյուրը, մտցրեց գնադրոշմային կարգ: Ըստ դրա, խանութներում վաճառքի հանվող ապրանքների գները, ձեռներեցների կողմից որոշվելուց հետո, ֆիքսվում են հարկային տեսչության կողմից կնքված գնադրոշմներում եւ գրանցվում հատուկ այդ նպատակով պատրաստված մատյաններում: Մեխանիզմը առաջին հայացքից պարզ է ու գործնական՝ հայտնի է գինը, հետեւաբար հեշտ է հաշվել նաեւ հարկը: Սակայն դա ի սկզբանե խոցելի էր, որովհետեւ արտահայտում էր միայն պետական ապարատի մտածելակերպը: Գնադրոշմներով աշխատելու պարտադրանքը նախ վաճառող-գնորդ հարաբերություններում գործնականում դուրս էր մղում սակարկելու հնարավորությունը եւ, բացի այդ, պարզ է, որ արժեզրկման հետեւանքով անընդհատ գնադրոշմներ փոխելը էժան հաճույք չէ: Երկրորդ, դրա մասը կազմող տարեկան փաստաթղթերի ամենօրյա լրացման անհրաժեշտությունը շատ անձնակազմների առջեւ է կանգնեցնում իր մեծամասնության մեջ կրպակներ ոչ այնքան բարձր ցենզ ունեցող խանութպաններին: Նրանք ամեն մի անճշտ խախտում կատարելու համար տուգանք մուծելով այնքան էլ բարեխղճորեն չեն տրամադրվում պետության եւ «նրա մարդկանց» նկատմամբ: Եւ երրորդ, խորհրդային ժամանակների հետ համեմատած, իշխանությունների վերաբերմունքի հար-

գում, փաստորեն, ոչ մի տարբերություն չտեսնելով, նրանք ստիպված նորից հին օրերի «խորամանկություններին» են դիմում. բացի նրանից, որ ապրանքների մի մասի իրացումը խանութից դուրս է կատարվում, վերջին ժամանակներս ի հայտ են եկել մասնավոր առեւտրի համար անհասկանալի, անըմբռնելի «տակից» ծախելու երեւույթները: Նման պայմաններում փաստորեն, իրոք շուկայական հա-

գի ծայրամասերում եւս խանութների ցանց ստեղծվի: Չորրորդ, սեփականատերերը ջանք չեն խնայի «կայսրինը կայսրին տալու», քանզի հակառակ դեպքում պարզապես դուրս կմղվեն մրցակիցների կողմից:

Մի խոսքով, այսօր հանրապետությանը մի նոր ելք է անհրաժեշտ, որն ուղղակի փրկեց խարխուլ հիմքերի վրա կառուցված խորհրդային տեսությունը ան-

ռաբերություններին հարիր առեւտրի ձասին նույնքան անգամ անհեթեթություն է թվում: Զարմանալին այն է, որ պետական գանձարանը լցնելու կոչված անձանց այս ամենը շատ քիչ է անհանգստացնում, եւ նրանք փորձելով կատարելագործել հարկերի մուտքը ապահովող, խիստ կաղացող իրենց մարտավարությունը, այժմ էլ դրամարկղեր դնելու պահանջն են առաջ քաշել, որը ըստ էության առավել այդ քաղաքականության կատարելագործման փորձ է, դրանից հետո վերահսկողությունը գնադրոշմներից կանցնի դրամարկղների ցուցանիշներին...

Այս խնդրում մեր առաջարկը հաստատագրված հարկերի հաստատումն է, այսինքն, կախված խանութի տարածքից եւ անդայման նրա տեղից, սահմանվում են ինքնախնամվորման ենթակա հաստատուն եւ իրականությունից չվերացարկված վճարներ: Ի՞նչ կտա դա:

Նախ պետությունը վստահորեն ամեն ամիս կստանա գումարի, եւ որ ամենակարեւորն է, երաշխավորված կանխիկ գումար: Երկրորդ, խանութպանները ազատվելով ավելորդ կաշկանդումներից, ազատ ու անկաշկանդ կգործեն, եւ նրանց մեջ ավելի արագ կձեւավորվի մեզ բոլորիս այնքան պակասող սեփականատիրոջ հոգեբանությունը: Երրորդ, ըստ տեղայնացման տարբերակված վճարներ սահմանելով կառավարությունը կխթանի, որտեղ

միջամտես խախտվելուց:

– Բարի, սակայն, կարծում եմ, որ միայն «հանուն» իրավական արգելքների հաղթահարումով են սահմանափակվելու միության խնդիրները:

– Իհարկե ոչ: Համախմբվելով մենք ձգտելու ենք միասին ուժերով լուծել բոլոր այն հարցերը, որոնց դիմակայելու համար առանձին-առանձին մեր ուժերը չեն բավականացնում: Դրա համար հարկ կլինի ստեղծել միությանը ենթակա բանկ, միջազգային շուկաներում տեղի ունեցող անցուդարձին հետեւելուն եւ ավելի ճկուն գործունեություն ծավալելուն նպաստող տեղեկատվական կենտրոն: Կապահովենք ապրանքների մեծածախ տեղափոխումն ու պահեստավորումը, ինչպես նաեւ այլ երկրներում միության ու նրա անդամների շահերի պաշտպանությունը:

Իսկ այստեղ ամեն ինչ չարերայնորեն է կատարվում, եւ մեզանից շատերը, համապատասխան գիտելիքների ու փորձի պակասի հետեւանքով չկարողանալով դիմանալ տարաբնույթ դժվարություններին, հաճախ ջնջող փաստերի առջեւ են կանգնում:

– Իսկ միությանը անդամագրությունը ձեռներեցներին որոշակիորեն չի՞ զրկի ինքնուրույնությունից:

– Պատասխանը միանշանակ է՝ ոչ: Ոչ ոք չի կարող եւ մտադրություն էլ չունի խառնվելու անհատ սեփականատերերի ներքին գործերին: Ավելին, միության կողմից ձեռնարկվող տնտեսական միջոցառումներին մասնակցելը նույնպես կամավոր է: Այսպես, եթե մի որեւէ երկրում մեծածախ, հետեւաբար էժան ապրանք ձեռք բերելու հնարավորություն է ստեղծվել, ապա դրան կմասնակցեն միայն ցանկություն հայտնողները: Նույն կարգը կգործի նաեւ կազմակերպության ուժերով, այսինքն, շատ ավելի շահավետ պայմաններով իրականացվող բիզնես չվերթների ժամանակ:

Իսկ կազմակերպությունից նրանց ստացած օգուտը շատ ավելին կլինի, քան կարելի է այսօրվա դրությամբ երազել: Պատկերացնելու համար թվարկեմ դրանցից մի քանիսը: Միությունն իր վրա կվերցնի նրանց իրավական պաշտպանությունը, որոնք կիրականացնեն բարձրակարգ մասնագետները, կտրվեն հաշվապահական անհրաժեշտ խորհուրդներ, ոչ միայն հանրապետության ներսում, այլեւ իրենց հետաքրքրող ցանկացած երկրներում տեղի ունեցող գների փոփոխության եւ ապրանքների առկայության մասին նրանք կիմանան հնարավոր կարճ ժամկետում, նրանց ցանկությամբ միության իրավաբանները եւ տնտեսագետները բանակցություններ կվարեն աշխարհի բոլոր ծայրերում եւ, որ ամենից կարեւորն է, միությունն իր անդամների յուրաքանչյուր գործարքի համար երաշխիք կհանդիսանա:

Այսմանից հետո խանութպանները, որոնք ներկա դրությամբ պարզապես խրված են ամենօրյա մանր ու մեծ հոգսերի մեջ, կկարողանան ավելի հեռանկարային ու հիմնավոր գործերով զբաղվել:

– Իսկ ո՞վ կարող է դառնալ միության անդամ:

– Ցանկացած սեփականատեր եւ ձեռներեց, ով ամբողջովին կամ մասամբ զբաղվում է մանրածախ եւ մեծածախ առեւտրով:

– Դա նշանակո՞ւմ է, որ կազմակերպության ծառայություններից կարող են օգտվել միայն նրա մեջ գտնվողները:

– Իհարկե ոչ: Բայց նրանք, մյուսների համեմատ, զգալի արտոնություններ կունենան:

– Ե՞րբ է նախատեսվում անցկացնել միության հիմնադիր համագումարը:

– Առաջիկա տաս օրվա ընթացքում, երբ վերջնականապես կկարգավորվեն կազմակերպչական որոշ հարցեր:

– Իսկ այն ձեռներեցները, որոնք դեռ չգիտեն նախաձեռնող խմբի հետագա մտադրությունների մասին եւ այս հարցազրույցից հետո ցանկություն կունենան մասնակցել միության ստեղծման աշխատանքներին, ինչպե՞ս կարող են կապվել ձեզ հետ:

– Հիմնադիր համագումարի անցկացման օրվա եւ տեղի մասին մենք լրատվության միջոցներով լրացուցիչ կհայտարարենք: Իսկ մինչ այդ նրանք կարող են մեզ հետ կապվել 23-89-70 կամ 23-82-89 հեռախոսահամարներով:

– Ի՞նչ կուզեիք ավելացնել:

– Ես հավատում եմ, որ «Հայաստանի վաճառականների միությունը» ոչ միայն կկայանա, այլեւ իր ոչ փոքր բաժինը կունենա շուկայական հարաբերությունների ուղին բռնած մեր անկախ պետականության կայացման գործում:

Հարցազրույցը վարեց
ՀՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆԸ

Անդրադարձ

Չորրորդ իշխանությունը երրորդ իշխանություն չէ

Մեր թերթը սեպտեմբերի 28-ի «Սփյուռքի կոմիտեն խաչմերուկի վրա» եւ հոկտեմբերի 2-ի «Սփյուռքի կոմիտեն չի հանգստանում» հոդվածներում անդրադարձել է Սփյուռքահայության հետ կապերի կոմիտեում տիրող իրավիճակին: Վերջին հոդվածում մենք մեջբերել էինք նաեւ կոմիտեի նախագահության հայտարարությունը, որը վերջերս կոմիտեի նախագահ դարձած Կարեն Սիմոնյանի ստորագրությամբ ներկայացվել էր խմբագրություն: Սակայն... ստիպված ենք մի անգամ եւս հիշատակությամբ արժանացնել Սփյուռքահայության հետ կապերի կոմիտեին: Բանն այն է, որ հոկտեմբերի 2-ի հրապարակումից հետո, որի մեջ ներառված էր նաեւ կոմիտեի նախագահության հայտարարությունը, մեզ հայտնի դարձավ, որ կոմիտեի նախագահության ոչ բոլոր անդամներն են տեղյակ այդ հայտարարությանը: Մինչդեռ, ըստ տրամաբանության, նախագահության հայտարարությունն ընդունելու համար պետք է հրավիրվեր նախագահության նիստ, որտեղ էլ անդամների քվեարկությամբ ու հավանությամբ ընդունվեր այն: Նախագահությունն ունի 15 անդամ, որոնցից մի մասի համար այդ հայտարարությունն անակնկալ էր, որովհետեւ այն ընդունվել էր առանց իրենց գիտության: Իսկ խմբագրության մեղքն այստեղ թերեւս այն է, որ հավատացել է հայտարարությունը տարածողին եւ նրա տակ որպես կոմիտեի նախագահ Կարեն Սիմոնյանի ստորագրությանը, թե իբր հայտարարությունը նախագահության անունից է: Այնքան էլ հասկանալի չէ այս փաստը, եթե հաշվի առնենք նաեւ, որ կոմիտեի նախագահությունն իր վերջին նիստը հրավիրել է ամիսներ առաջ: Մինչդեռ, ըստ կոմիտեի կանոնադրության, կոմիտեի նախագահությունը կոմիտեի ընդհանուր ժողովի (որն, ի դեպ, կոմիտեի բարձրագույն մարմինն է) եւ վարչության նիստերի միջեւ ընկած ժամանակահատվածում ղեկավարում է կոմիտեի գործունեությունը:

Այս ամենի հետ նշենք նաեւ մի այլ հայտարարության մասին, որի տակ այս անգամ «Սփյուռքահայության հետ կապերի կոմիտե» ստորագրությունն է, եւ որով բոլոր պետական-հասարակական կազմակերպություններին, հիմնարկներին ու լրատվական միջոցներին հայտնվում է, որ Սփյուռքահայության հետ կապերի կոմիտեի անունից Կարեն Սիմոնյանի ստորագրությամբ փաստաթղթերն անօրինական են ու ոչ մի առնչություն չունեն կոմիտեի հետ:

Սփյուռքի կոմիտեն, ըստ երեւույթին, այսօր այնպիսի օրեր է ապրում, երբ այնտեղ հարաբերությունները պարզելը կարող է իրականացվել նաեւ կոմիտեի կանոնադրության վերջին գլխի առաջին կետը կենսագործելով, այն է՝ «Կոմիտեն կարող է վերակազմավորվել կամ լուծարի ենթարկվել ընդհանուր ժողովի որոշմամբ»: Միայն թե այստեղ էլ դժվարությունն ընդհանուր ժողով հրավիրելն է:

Իսկ մենք չենք ցանկանում դառնալ միջնորդ եւ կարգավորող կոմիտեի ներքին հարաբերություններում, այդ նպատակը չունենալով նաեւ նախորդ հրապարակումներում, ինչպես էլ որ կոմիտեն մեր հարեւանն է, ընկերով:

Վերջիվերջո, չորրորդ իշխանությունը երրորդ իշխանություն չէ:

ԳԱԳԻԿ ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ

Ստեփանակերտում հրետակոծումների հետեւանքով վնասված 300 շենքերի կեսից ավելին այսօր վերականգնված է: Ինչպես հաղորդել է Լեռնային Ղարաբաղի վարչապետի 1-ին տեղակալ Բորիս Առուշանյանը, հիմնականում վերականգնվել են բնակելի շենքերը, այդ թվում սեփական եւ հասարակական շենքերը, ինչպես նաեւ պաշտպանական նշանակություն ունեցող շինությունները: Այնուհանդերձ Ղարաբաղի բնակիչներին անհանգստացնում է մոտալուտ ձմեռը: Արդեն երկու տարի Ղարաբաղը չի ստանում գազ, որը մատակարարում էր Ադրբեջանը: Այդ կապակցությամբ, Առուշանյանի խոսքերով, բնակչությանը վաճառվել է 4000 խմ փայտ, Ղարաբաղ ներմուծվել է 230 տոննա մազութ, որը կօգտագործվի դպրոցների, հիվանդանոցների եւ այլ կարեւոր օբյեկտների ջեռուցման նպատակով:

Սնարք

«Արամ Խաչատրյան» համերգասրահ

Հոկտեմբերի 7-ին տեղի կունենա Հայաստանի պետական կամերային նվագախմբի համերգը: Կոլեկտիվի գեղարվեստական ղեկավարը եւ գլխավոր դիրիժորն է ՀՀ ժողովրդական արտիստ, ՀՀ պետական մրցանակի դափնեկիր, պրոֆեսոր Ռուբեն Ահարոնյանը: Համերգի սկզբին կհնչի Բախի ժամանակակից իտալացի կոմպոզիտոր Ջոմագո Ալբինոնիի՝ լարայինների համար գրված թիվ 7 կոնցերտը:

Հայ ժողովրդի համար նշանակալի պատմական իրադարձությունների արձագանք է պարունակում Ալեքսանդր Հարությունյանի Չորսի կոնցերտը (նրա են բառերնագիրն է՝ «Հայաստան-988»): Մենակատար՝ Ռուբեն Ահարոնյան, որին եւ նվիրված է այս ստեղծագործությունը:

Ծրագրի ավարտին կհնչի Ֆելիքս Մենդելսոնի՝ լարային նվագախմբի համար գրված «պատանեկան» սիմֆոնիան: Հազվադեպ կատարվող այս գործը մի նախասիրք է գերմանացի կոմպոզիտորի հասուն գործերի:

Համերգի սկիզբը՝ ժ. 18-ին: Տոմսերը վաճառվում են:

Հոկտեմբերի 9-ին եւ 10-ին Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբը անց է կացնում «Չայկովսկու երաժշտության օրեր» (կոմպոզիտորի մահվան 100-ամյակի կապակցությամբ): Դիրիժոր՝ Հարութ Ֆազլյան (Կանադա): Հոկտեմբերի 10-ին իբրեւ մենակատար հանդես կգա միջազգային մրցույթների եռակի դափնեկիր Արմեն Բաբախանյանը:

Համերգների սկիզբը՝ ժ. 14-ին:

Խ. Աբովյանի անվան հայկական մանկավարժական ինստիտուտը բարձրագույն ուսումնական հաստատություն ընդունվելու համար հայտարարում է ընդունելություն նախապատրաստական դասընթացներում

Դասընթացներին կարող են մասնակցել բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ ընդունվելու համար նախապատրաստվել ցանկացող բոլոր քաղաքացիները, անկախ տարիքից:

Պարապմունքներն անցկացվելու են ինստիտուտի բոլոր մասնագիտությունների գծով: Փորձառու եւ հմուտ դասախոսները կդասավանդեն այն առարկաները, որոնցից տվյալ մասնագիտությունների գծով ինստիտուտում սահմանված են քննություններ: Կազմակերպվելու է նաեւ հայոց լեզու (բեկագրություն) առարկայից առանձին խումբ, ինչպես հայկական, այնպես էլ ռուսական կրթություն ունեցողների համար:

- Պարապմունքներին չհաճախելու կամ որեւէ այլ պատճառով դասընթացից դուրս մնացած ունկնդիրներին մուծված գումարը չի վերադարձվում: Խմբում ունկնդիրների թիվը լինելու է 12-15:

Նախապատրաստական դասընթացներ ընդունվողները ներկայացնում են դիմում, կրթության վկայականի պատճենը (ուսման ավարտածների համար), տեղեկանք ուսման վայրից (սովորողների համար), 1 լուսանկար (3x4 սմ չափի): Ուսման տեւողությունը 9 ամիս է: Պարապմունքները սկսվում են 1993 թ. հոկտեմբերի 11-ից, ժամը 16.15-ից: Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ հոկտեմբերի 9-ը, ամեն օր, ժամը 13-17-ը (բացի կիրակի օրերից):

Հասցեն՝ Երեւան-10, Խանջյան փողոց 5, 1-ին հարկ, թիվ 115 սենյակ: Հեռախոս՝ 52-99-31:

ՌԵԿՏՈՐԱՏ

digitised by A.R.A.R.@

Ռուսաստան

ԱՐՅՈՒՆԱԼԻ ԲՈՒՄԵՐԱՆԳ

Ռուսաստանյան իրադարձությունների շուրջ

«Նա, ով առաջինն արյուն կթափի, եկեղեցու կողմից բանադրանքի կենթարկվի եւ անեծքի կարժանանա», Մոսկվայի եւ համայն Ռուսիայի պատրիարք Ալեքսի 2-ի այս խոսքերը բազմիցս կրկնվում էին ռուսական հեռուստատեսությամբ նախագահ Բորիս Ելցինին հավատարմությունը պահպանած եւ պահեստային կայանից հաղորդումներ վարող լրագրողների կողմից: Ով չէ՞ արդյոք քրիստոնեական «մի սպանիր» պատվիրանը կյանքի կոչելը: Տարիներ շարունակ այդ նույն պատվիրանի պահպանման աղերսը հնչում է Ստեփանակերտից եւ Թբիլիսիից, Սուխումից եւ Դուշանբեից: Աղերս, որն անարձագանք կորչում էր Կրեմլի առանձնասենյակներում, հուսահատության մատնելով հազարավոր մարդկանց: Միամտություն, կամ ավելի ճիշտ, ինքնագոհությունից ծնված կարծամտություն պետք է լիներ կարծելը, որ «նոր» Ռուսաստանի ռազմաքաղաքական շահերը «պաշտպանող» քաղաքագետների բաց թողած արյունալի ջինը բումերանգի նման չի վերադառնալու Մոսկվա:

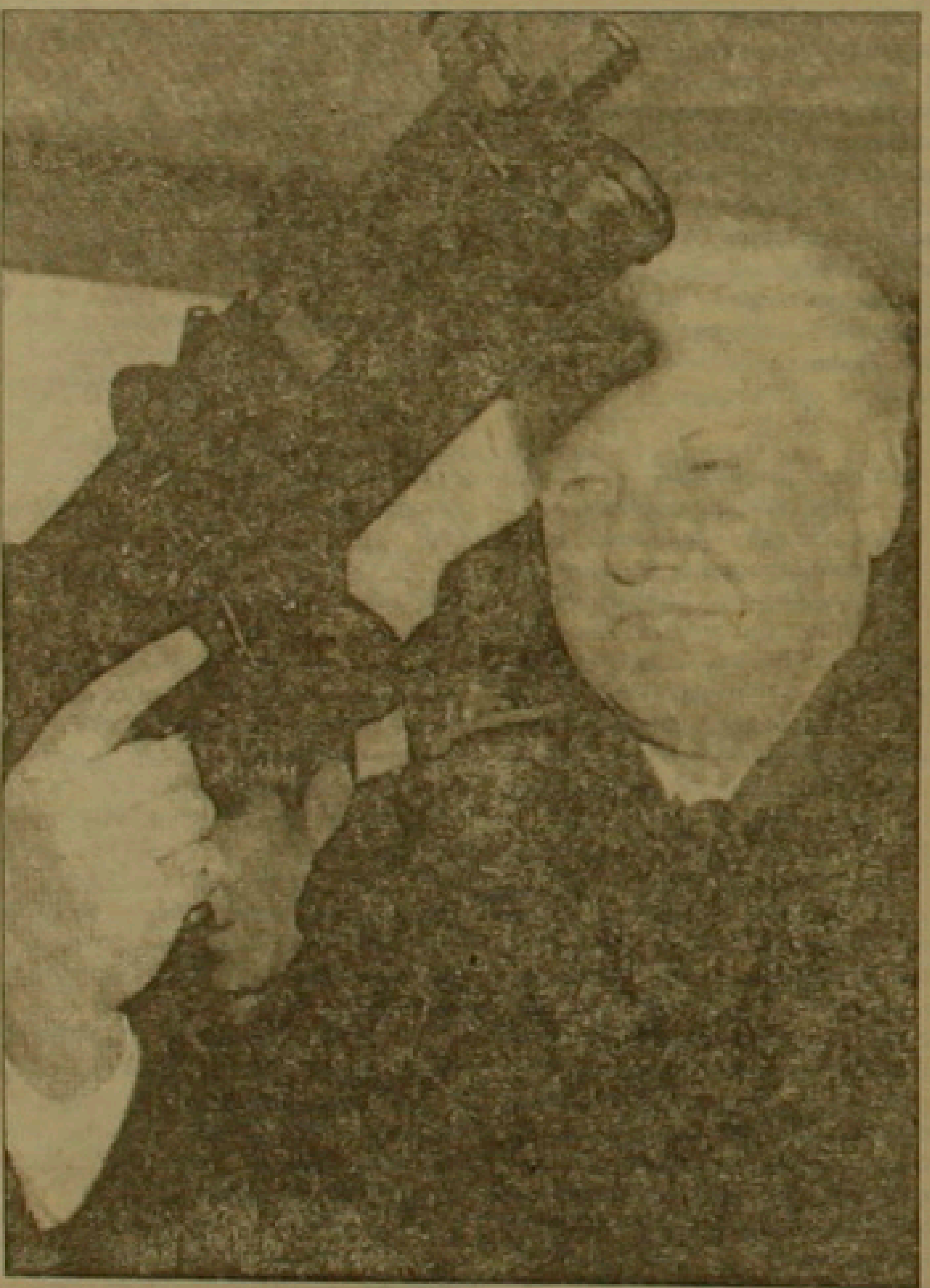

Մոսկվան վերադարձավ այն, ինչին սովոր էր հետեւել հեռուստատեսությամբ թեյի բաժակը ձեռքին, դատողություններ անելով քաղաքակրթությունից զուրկ ու արեւախում ասիացիների մասին: Այժմ երկրորդական նշանակություն ունի, թե մոսկովյան հակամարտության կողմերից որ մեկը հաղթանակած դուրս կգա այս դիմակայությունից, քանզի նախ քաղաքացիական պատերազմում հաղթողներ չեն լինում եւ երկրորդ, մոսկովյան իրադարձություններն ընդամենը նախերգանքի մի մասն են այն խորքային եւ երկարատեւ գործընթացի, որը վերապրել եւ վերապրելու է Ռուսաստանը: Առայժմ վերջնականապես հաստատված չեն այն հաղորդագրությունները, որ նախկին Գերագույն խորհրդի նախկին նախագահ Ռուսլան Խասբուլատովի եւ ինքնահռչակ նախագահ Ալեքսանդր Ռուցկոյի առավել մարտունակ եւ ագրեսիվ կողմնակիցները Մոսկվա էին ժամանել Մերձդնեստրից, Աբխազիայից եւ այլ թեժ կետերից, թեեւ դա լիովին տրամաբանական կլինի համապատասխան «բումերանգի օրենքին»:

Թեեւ մոսկովյան իրադարձությունների անավարտ լինելն ու ընթացիկ տեղեկատվության ծանրությունը թույլ չեն տալիս ավարտական եզրակացություններ կատարել տեղի ունեցող իրադարձությունների վերաբերյալ, սակայն որոշ հարցադրումներ արդեն իսկ պատասխաններ են կրում իրենց մեջ: Իրադարձությունների զարգացումը բոլոր անկանխատեսելի ողբերգական երանգներով հանդերձ մանրակրկիտ կազմակերպված գործողության տպավորություն է թողնում: Գործողություն, որի հեղինակներն ամենայն հավանականությամբ Սպիտակ տան խռովարարները չեն:

Մոսկվայում օպերատիվ գործող օտարերկրյա թղթակիցների աչքերից, օրինակ, չվրիպեց այն զարմանահրաշ եւ առաջին հայացքից անտրամաբանական քայլը, որը նախաձեռնեցին ներքին գործերի զորամիավորումները արյունալի իրադարձություններից անմիջապես առաջ: Նախազգուշացված լինելով սպասվող գործողությունների մասին, նրանք ոչ միայն չկրկնապատկեցին իրենց ուժերը եւ հոգ չտարան Սպիտակ տունը շրջափակող շղթան ամրացնելու ուղղությամբ, այլեւ կազմակերպված եւ հանգիստ ձեւով լքեցին իրենց դիրքերը, կարծես թե հրավիրելով կարմրադարչնագույններին ակտիվ գործողությունների: «Ազատություն» կայանի թղթակիցը հայտնում է, որ մինչ Սպիտակ տան գրոհայինները հարձակվում էին ձեռնարկում մոսկովյան քաղաքապետարանի վրա, այդ վայրից մի քանի մետր հեռավորության վրա գտնվող օմոնի ջոկատները հանգիստ տեղավորվում էին բեռնատարների մեջ եւ պատրաստվում մեկնելու: «Ազատության» թղթակիցն արդարացիորեն տարակուսանք է արտահայտում նման պահվածքի վերաբերյալ, նշելով, որ զինվորականները կարող էին իրենց պաշտպանության տակ առնել մոսկովյան քաղաքապետարանը, բայց փոխարենը հնարավորություն տվեցին ռուցկոյականներին գրավել այն:

Մեկ այլ թղթակից հաղորդում է, որ Սպիտակ տան կողմնակիցների բազմահազարանոց շրջապատյան շարժումը կասեցնելու համար հատկացված էր ոչ ավել, քան 200 ոստիկան: Այսինքն, ՆԳՆ ղեկավարությունն ու քաղաքի իշխանությունները ցույցը տեղայնացնելու եւ հետագա իրադարձությունները կանխելու լուրջ մտադրություն չունեին: Անպատասխան է մնում նաեւ օտարերկրյա թղթակիցների այն հարցադրում-դիտարկումը, թե ինչու Օստանկինո հեռուստակենտրոնի շենքը պաշտպանված էր նվազագույն ուժերով, այն դեպքում, որ նախապատրաստվող հարձակման մասին հայտնի էր բոլորին եւ կարելի էր բավարար ուժեր կենտրոնացնել հեռուստակայանը պաշտպանելու համար:

Իբրեւ բացատրություն այս, մեղմ ասած, տարօրինակ պահվածքի, լրագրողներն առաջարկում են հետեւյալ հնարավոր տարբերակները: Կամ Սպիտակ տան կողմնակիցների ձեռնարկած գործողությունների առաջին փուլում նախագահ Ելցինի, նրա կողմնակիցների եւ ՆԳՆ ու պաշտպանության նախարարության ղեկավարությունների միջեւ լուրջ տարաձայնություններ են եղել, կամ իշխանությունները միտումնավոր կերպով հնարավորություն տվեցին ռուցկոյականներին ակտիվ գործողությունների դիմել, որպեսզի հետո բարոյական իրավունք ստանան գրոհելու Սպիտակ տունը եւ մեկընդմիշտ լուծելու ընդդիմադիր խորհրդարանի հարցը: Քանի որ մինչեւ այժմ ոչ մի տեղեկություն չի ստացվել նախագահ Ելցինին ՆԳՆ կամ պաշտպանության նախարարության չենթարկվելու վերաբերյալ, այլ ընդհակառակը՝ հաղորդվում է, որ Ռուսաստանի բոլոր զինվորական օկրուգների հրամանատարներն իրենց անվերապահ հավատարմությունն են հայտնում գերագույն հրամանատար Բորիս Ելցինին, ապա մնում է կարծել, որ գործ ունենք երկրորդ տարբերակի հետ, թեեւ առայժմ չպետք է բացառել իրադարձությունների նման զարգացման համար մեկ այլ պատճառի հնարավորությունը:

Որպեսզի ավելի հստակ եզրահանգումների հանգենք նշված հարցադրումների վերաբերյալ, անհրաժեշտ է գոնե մանրամասնորեն վերլուծել, թե հակամարտող կողմերից որ մեկին էր ձեռնտու իրադարձությունների արագ եւ արյունալի զարգացումը: Ձեռնտո՞ւ էր արդյոք իրադարձությունների նման զարգացումը Սպիտակ տանն ու նրա ղեկավարներին: Կարծում ենք, որ ոչ: Նախ, չնայած այն բանին, որ նախկին Գերագույն խորհուրդն ու համագումարը զրկված էին իշխանության իրական լծակներից, ժամանակն աշխատում էր հօգուտ նրանց: Գոյություն ունեցող ստատուս քվոյի խախտումը նախաձեռնել էր նախագահական կողմը, որը եւ շահագրգռված պետք է լիներ ստեղծված իրավիճակի արագ հանգուցալուծման մեջ: Որքան ավելի էր ձգձգվում իրավիճակը, այնքան անօգնական տեսք էին ստանում գործադիր իշխանությունները, իսկ Սպիտակ տան առաջնորդների հեղինակությունն աճում էր: Երկրորդ, Ռուսաստանի տեղական իշխանությունների գերակշռող մեծամասնությունը եթե անգամ բացահայտորեն դեմ չէր նախագահ Ելցինին, ապա գոնե պահանջում էր ստատուս քվոյի վերականգնում, ինչը լիովին կբավարարեր Սպիտակ տանը, բայց պարտություն կլիներ նախագահական թիմի համար: Երրորդ, գործադիր իշխանությունների այդքան փայփայած Դաշնության խորհուրդը նախագահ Ելցինին անվերապահորեն ենթարկվելու նախանշաններ ցույց չէր տալիս, իր նախնական գործունեությունը համակարգելով Սահմանադրական դատարանի հետ, որի ղեկավարության համակրանքը մնում էր գրված օրենսդիր իշխանության կողմը:

Ձեռնտո՞ւ էին արդյոք այս իրադարձությունները Բորիս Ելցինի կողմնակիցներին: Կարծում ենք, որ այո: Նախ ժամանակը գործում էր ի վնաս նախագահի, օրըստօրե ավելացնելով «փուլային սահմանադրական բարեփոխման» հակառակորդների թիվը: Երկրորդ, նախագահին պաշտպանող ժողովրդավարական ուժերն արդեն վաղուց բողոքում էին Բորիս Ելցինի անվճռականության դեմ, եւ նրանց վստահությունը հետ ստանալու համար Ելցինին անհրաժեշտ էին համարձակ գործողություններ: Միաժամանակ ժողովրդավարի համբավ վայելող նախագահը չէր կարող առանց հիմնավոր պատճառների հրաման արձակել Սպիտակ տան գրոհի վերաբերյալ, իր վրա վերցնելով թափվելիք արյան պատասխանատվությունը: Պետք է կարծել, որ Ելցինի վարչակարգը պաշտպանող արեւմտյան տերությունները եւս նրանից վճռական գործողություններ էին պահանջում, խորհուրդ տալով սակայն առավելագույնս զերծ մնալ արյունահեղության պատասխանատվությունից:

Դեռեւս Սպիտակ տան պաշտպանության առաջին օրերին ռուս եւ օտարերկրացի լրագրողները նշում էին Ալեքսանդր Ռուցկոյի նկատմամբ կոմունիստական եւ ազգայնական-հայրենասիրական ուժերի ղեկավարների կողմից արհամարհական վերաբերմունքի մասին: Ըստ որոշ աղբյուրների, անգամ Ռուսլան Խասբուլատովը շտաբի իրական հրամանատարը չէր, այլ այս երկու ֆիգուրներն ընդամենը գործիք էին ստվերում գտնվող առավել ազդեցիկ ուժերի ձեռքին: Հազիվ թե այս պայմաններում նրանց կամքը կամ կարծիքը վճռորոշ լիներ կարմրադարչնագույնների համար: Մակաշովների եւ զյուգանովների համար, ի տարբերություն նույն Խասբուլատովի, Ռուցկոյի եւ քաղաքական պայքարի մեջ ներգրավված այլ պատգամավորների, էական ամենեւին էլ սահմանադրական կարգի վերականգնման խնդիրը չէր: Վերջին տարիներին տեղի ունեցած խորքային տեղաշարժերն ի չիք դարձնելու համար անհրաժեշտ էր մեծ ցնցում, որը կթուլացներ հասարակությունը եւ կխափաներ ցենտրիստական ճանապարհով Ռուսաստանի զարգացման հնարավորությունը, ինչին ի վերջո նա հանգելու էր բնականոն քաղաքական զարգացման դեպքում: Ցենտրիստական ուղու ընտրությունն ապահովելու էր տնտեսական բարեփոխումների անդառնալիությունը, մաքրելով դրանք գայդարյան ոճի ծայրահեղություններից: Կարմրադարչնագույնների համար դա հավասարազոր էր քաղաքական մահվան, քանի որ հենց ծայրահեղությունների հետեւանքների շահարկման շնորհիվ էր, որ նրանք ապահովում էին իրենց սոցիալական հենքը: Ցենտրիզմը չէր բավարարում նաեւ Սպիտակ տան գործողությունները պաշտպանող այն շրջանակներին, որոնք ներկայացնում էին ռուսական ռեգիոնների շահերը: Գաղտնիք չէ, որ երկու ծայրահեղությունների միջեւ պայքարի շնորհիվ էր, որ ռեգիոններն ընդլայնում էին իրենց իրավասությունները: Հանուն արդարության պետք է նշել, որ ցենտրիստական ուղին հակասում էր նաեւ ժողովրդավարական ճամբարի այն շրջանակներին, որոնք սովոր են ամենաթողության եւ անպատժելիության մթնոլորտին, վարպետորեն ծառայեցնելով այն իրենց անձնական շահերին:

Ավաղ, մոսկովյան արյունալի իրադարձություններից հետո ցենտրիստական ուղու հեռանկարը Ռուսաստանում խիստ աղոտ է երեւում: Կարմրադարչնագույն ծայրահեղականները հասան իրենց նպատակին, ստիպելով Ռուցկոյին եւ Խասբուլատովին ստորագրել իրենց դատավճիռը, իսկ ժողովրդավար ծայրահեղականներին հաջողվեց նախագահ Ելցինին դրդել արյունալի հաշվեհարդարի:

Մոսկովյան կոտորածների արձագանքն անշուշտ դեռ երկար ժամանակ հնչելու է Ռուսաստանի քաղաքական կյանքում: Հասարակությունն անդառնալիորեն բեւեռացվել է ատելության եւ անհանդուրժողականության անդունդով, որի հաղթահարումը երկար տարիներ եւ մեծ ջանքեր է պահանջելու: Ամենակարեւորն այն է, որ հակադիր ճամբարների ծայրահեղական շրջանակների, եթե ոչ անմիջական, ապա անկասկած փոխադարձաբար ընդունելի դավադրությունը ոչ միայն վերջ չի դնում երկարատեւ քաղաքական ճգնաժամին, այլեւ խորացնում է այն: Թե ռուսական, թե օտարերկրյա դիտորդները համակարծիք են այն բանում, որ եթե անգամ առանց նոր մեծ ցնցումների Ռուսաստանին հաջողվի հասնել մինչեւ խորհրդարանական նոր ընտրություններ, եւ ամեն ինչ ընթանա այն ձեւով, ինչպես նախատեսում են նախագահ Ելցինի կողմնակիցները, ապա այնուամենայնիվ, ռուսական հիմնահարցերի հանգուցալուծումը հեռու է լինելու ավարտական տեսք ընդունելուց: Ավելին, մեծամասնության կարծիքով, Դաշնության խորհրդի ստեղծումն ու դրան հատկացվող լայն լիազորությունները այն պայթուցիկն են, որի բռնկումից կարող է փլուզվել Դաշնակցային Ռուսաստանը:

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Ռուսաստանի հասարակությունը հուսախաբված է քաղաքագետներից

Բորիս Ելցինի սեպտեմբերի 21-ի հրամանագիրը կտրուկ բարձրացրեց նախագահի հեղինակությունը, որը, սակայն, մի քանի օր անց սկսեց նվազել եւ ակնհայտ է, որ հասարակության մեջ մեծ է քաղաքական գործունեության նկատմամբ եղած հուլությունը: Այդ մասին լրագրողներին հայտնել է Ռուսաստանի նախագահի վարչակարգի ընդհանուր քաղաքականության վերլուծական կենտրոնի ղեկավար, գիտությունների դոկտոր Անատոլի Ռակիտովը:

Նա ներկայացրել է հետեւյալ տվյալները. ռուսական հասարակության 74 տոկոսը քաղաքական առումով պասիվ է, մնացած 26 տոկոսից 19-ը Ելցինի կողմնակիցներ են: Նրա կարծիքով, նախագահի հեղինակության անկումը տեղի է ունենում Ելցինի պասիվության պատճառով: Գիտնականի կարծիքով, մարդիկ նախագահից ավելի կտրուկ գործողություններ են սպասում:

Ռակիտովի խոսքերով, հասարակության կտրուկ ակտիվացում է սպասվում նոյեմբերին, երբ նորից կսկսվի քաղաքական մարաթոնը: Սակայն այժմ արդեն տեղի է ունենում գործարար շրջանակների ակտիվացման գործընթաց առաջիկա ընտրությունների շուրջը:

Ինչպես նշեց փորձագետը, 1991 թվականի ընտրություններին այդ կառույցները փաստորեն չէին մասնակցում: Իսկ այսօր արդեն ընտրությունների անվան տակ նրանք հավաքել են հարյուրավոր միլիարդ ռուբլիներ: Դրանից բացի, նրանք արդեն ունեն իրենց քաղաքական կուսակցությունները, ինչպես օրինակ Կոնստանտին Բորովոյի տնտեսական ազատության կուսակցությունը:

Ռակիտովի խոսքերով, առաջիկա ընտրությունների մյուս առանձնահատկությունը կկայանա նրանում, որ կմասնակցեն նաեւ «հանցագործ աշխարհի» ներկայացուցիչները: ԻԹ

digitised by A.R.A.R.@

Ռուսաստան

ԽԱՂԱԳՈՒՄԱՐՆԵՐ ԴՐԵՔ, ՊԱՐՈՆԱՅՔ

Իսկ խաղագումարները աճում են

Աշունը Ռուսաստանում խիստ թեժ ստացվեց: Գործողությունները իշխանության վերին շարքերում կաշառակերության դեմ պայքարի կարգախոսի ներքո: Ինչպես իտալական «Օդվահրեց» ֆիլմում, հանդես եկան աստիճանակարգի վերին մասում գտնվող դավաճան-պաշտոնյաներ, փայլուն փաստաթղթեր, ուժային կառույցների ու իրավապահ մարմինների ծախու պաշտոնյաներ, երբեմն՝ վարկաբեկող տեսաժապավեններ, պայմանագրերի առատություն եւ նման այլ բաներ: Այդ ամենի հետ զգացվում է շոշափուկներն Արեւմուտքից մինչեւ Ռուսաստանի բուն սիրտը տարածած մաֆիայի չարագուշակ կերպարը:

Խաղարկվում է [illegible] պատերազմ: Ճշմարտության համար պայքարող գլխավոր հերոսի դերում հերթական անգամ ելույթ է ունենում նախագահ Ելցինը: Ռուսաստանի համար սա՝ բարի հայր բազավորի կերպարը, եւս սուրբ է, ժանի տապալված չէ: Մամուլի երկու ատյան հեստում են միմյանց: Մեկում ելույթ են ունենում «նախագահական ողջ գնդի» ներկայացուցիչները կաշառակերության դեմ պայքարի հանձնաժողովի կերպարում: Մյուսում՝ արդեն ինքը, նախագահը, որը կարծես թե ճչում էր խռովության տարեդարձը, սակայն կործանարար բռունցքը դարձյալ իջնում էր նախորդ սաշտի հակահերոսների վրա (Ռուցկոյ, Խասբուլատով): Այսպիսով, կապված են երկու բեկերը՝ 1992 թվականի օգոստոսյան խռովությունից մինչեւ իշխանության վերին օղակներում կաշառակերությունը 1993 թվականին:

Այդեղ ունեցողը կիսակամ խռովությունները նման չեն, երկիրը վտանգի մեջ է, պաշտպանեցինք ձեր ժողովրդավարությունը ու ձեր նախագահին:

Կարծես թե ամեն բան կարգին է: Սակայն չգիտես ինչու կա ինչ-որ չասված բանի զգացողություն, ինչ-որ բան չի բավարարում: Թեեւ ասես դա էլ լիովին հերիք է. գլխավոր դատախազը, ՆԳ նախարարը, փոխնախագահը... Եւ այստեղ հասկանալի է դառնում: Իսկ գլխավոր չարագործը չկար ու չկար: Վերջապես տրված է նաեւ նրա «անունը»՝ խոսնակը: Այժմ արդեն ամեն ինչ դրված է իր սովորական տեղում: Այժմ ուղեղ չունեցողներն էլ կհասկանան՝ Ռուցկոյն ու Ստեփանկովը ջոկ են, որի վրա պետք է խաղարկվի նախագահ-խոսնակ գործողությունը: Արդյոք միայն անձանց մե՞ջ է բանը: Իհարկե, նրանց մեջ էլ է: Խասբուլատովը Խասբուլատով չլիներ (արեւելյան ձեւով ճկուն), Ելցինը Ելցին չլիներ (ռուսական ձեւով ուղղաձիգ), միգուցե հակադրություն էլ չլիներ, կամ էլ կլիներ ոչ այդքան կոշտ: Անր խորհրդարանական զանգը գոռում է նախագահական դիկտատուրայի սպառնալիքի մասին, իսկ նախագահականը՝ կոմունիստական խորհրդարանի քայքայիչ գործունեության: Բացի անձնական-քաղաքական պայքարից, ընթանում է երկիշխանության պայքար հանուն միաիշխանության:

Սակայն տեսանելի քաղաքական դաշտի բիկուլիսում իշխանության համար անձանց պայքարն է. կա մեկը, որը բացահայտ չի երեւում: Նա պետք է երեւա: Դրա համար էլ ստեղծվում է այս ծխածածկ ու աղմկալի քաղաքական ֆոնը, որոնցով բացահայտ զգացվի փողի, ավելի ճիշտ՝ կապիտալի խշխշոցը: Գալիս է մի պահ, որ իշխանության համար պետք է վճարել: Եւ այստեղ հասկանում ես, որ այդ ներկայացումը ոչ այնքան ներկայացում է, որքան անուղ: Առավել եւս, որ վրա են հասնում Սահմանադրության ընդունումը, նոր ընտրություններ՝ նախագահից մինչեւ խորհրդարան: Այսպիսով, այս ամենի ետեւում լսում ես բանկիր-ոսկիտերի ձայնը. «Պարոնայք, խաղագումարներ դրեք»: Լսում ես, բայց չես տեսնում: Թեեւ չես տեսնում, բայց հասկանում ես՝ խաղագումարները մեծանում են:

Երկյակներ ու մենամարտեր

Թվում է, իսկ մեզ ի՞նչ: Այս ամենը անկախ պետության ներքին գործեր են: Սակայն մենք ի՞նչ անենք այդ դեպքում, սկսած ռուբլու գոտուց, վերջացրած անձնավորություններով (մեր փոխհարաբերությունները գնալով ավելի ու ավելի են անձնական շփումների վրա կառուցվում): Ռուսաստանը մինչեւ օրս պայմանագիրը չի հաստատել: Այնպես որ, նրանց ներքին գործերը մեզ համար միայն արտաքին չեն: Դարձյալ հիշենք այդ նույն օգոստոսյան չարաբաստիկ խռովությունը: Այ թե մենք տեղի մեջ ընկանք այն ժամանակ, եւ ոչ միայն մենք:

Դիմացանք: Սակայն հասկացանք, թե որքան է նրանց ներքին քաղաքականությունը խփում մերին: Եւ ամենեւին էլ ոչ միայն ներքինը:

Սակայն նրանց ներքին քաղաքականությունն այնուամենայնիվ տարբերվում է մերից, թեեւ որոշ երեւույթներ նույնական կամ նման են: Մենք նույնպես Սահմանադրության ընդունման կամ ընտրությունների շեմին ենք: Սակայն բարեբախտաբար կամ հակառակը, մեզ մոտ չկան այդքան բացահայտ հակամարտող ղեկավարներ: Ավելի ճիշտ, կան: Սակայն երբ մեր ղեկավարներից մեկն ի սկզբանե կայունորեն վերեւ գնաց՝ հասնելով բուրգի գագաթին, եւ ունի իրական իշխանություն իր բոլոր հաստիքներով, երկրորդը սահմանափակվում է սիմվոլիկով՝ բռիչքներով ու անկումներով: Ընդ որում, նրա իշխանության հաստիքներն այնքան էլ ապահովված չեն նրա համար: Կապված այն բանի հետ, որ ի տարբերություն առաջինի, նրան բաժին է ընկնում ոչ թե ընտրովի, այլ նշանակովի պաշտոն: Այսինքն՝ հանրի: Մեր ղեկավարների հերթական մենամարտն ավարտվեց նախագահի ավարտական հաղթանակով: Ռուսաստանի նախագահի համար այս առումով ավելի դժվար է: «Կառավարական ռուսականը» նա իր հավիտենական հակառակորդին չի կարող հեռացնել, նրա պաշտոնն ընտրովի է: Ռուսական խոսնակի դիրքն այս առումով լայն ժողովրդային բնույթ է կրում: Այնտեղ անվերջանալի մենամարտի յուրաքանչյուր մասնակից չի կարող չոլա գնալ առանց ունկնդիրների, այսինքն՝ ժողովրդի, համակրանքի վրա հավաքած միավորների:

Այն բանից, որ մեզ մոտ այլ դասավորություն է, ինչ որ տեղի է ունենում, տեղի է ունենում առավելապես կուլուարային անդորրում: Բայց տեղի է ունենում: Այստեղ մեր նախագահի բախտը բերել է: Քաղաքական ուժի առումով նշանակալից երկրորդ՝ խոսնակի պաշտոնում նրա մարդն է (թանի որ ընտրովի է, ոչ թե նշանակովի): Դրա համար էլ այստեղ ոչ թե «մենամարտ» է, այլ «երկյակ»: Այդ պատճառով էլ խորհրդարանային հակակշիռը որպես տեսակի հակակշիռ չի կարող լինել: Նախագահի համար դա կարծես թե լավ է:

Ինչ վերաբերում է մյուսներին...

Ելույթ ունենալով մամուլի ասուլիսում, Ելցինը հայտարարեց, որ այս խորհրդարանը պետք էր վերացնել դեռեւս երկու տարի առաջ: Ու իր սխալը եղել է այն, որ ինքը դա չի արել (թեեւ հարց է, թե խորհրդարանը նրան թույլ կտա՞ր դա անել): Այնուհետեւ նա ասաց, որ մոտեցող ընտրությունները կլինեն առավել աշխույժ, որ այս ԳԽ-ն վասն է ու պառլամենտական եւ որ նորն այլ կլինի: Ճիշտ է, փոքր-ինչ զգուշավորություն էր հաղորդում նրա դիրքորոշման լավատեսությունը:

«Նոր տեսակի» խորհրդարանը, որի մասին աստեղ են խոսում, այդ թվում նաեւ ինքնավստահաբար ուժ հասած պատգամավորները, կարող է աղետ դառնալ: Մեր սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի դեպքում, երբ «դասակարգային շերտավորումն» այս կամ այն կերպ նշմարվում է, երբ նշմարված են նեղ խմբակային շահերը, երբ «գործարար մարդիկ» եռանդ կցուցաբերեն ընտրությունների ժամանակ, երբ մենք հետադարձ հայացքով տեղի ունեցածը կհասկանանք... ամեն բան արդեն տեղի ունեցած կլինի: Նման խորհրդարանը կլինի ոչ այնքան նախագահի քաղաքական հակառակորդը (ցանկացածի), որքան, եթե կարելի է այսպես արտահայտվել, սոցիալ-տնտեսական: Չափազանց «ներքին» կլինեն նրա շահերը: Եւ նախագահին (ցանկացած) կմնա կամ գնալ այդ խորհրդարանի հետեւից (վաճառվել), կամ դրա հետ պայքարի մեջ մտնել: Իսկ մաֆիայի դեմ, որքան հայտնի է, խաղ չկա:

Եկող ընտրությունները կարող են լինել այս ձեւի փողի ամենամասշտաբային պահերը:

Ո՞ւր գնաց գործընթացը

Ռուսաստանում, ինչպես սիրում էր ասել վերակառուցման հայրը, «գործընթացը գնաց»: Ո՞ւր: Հարցը դժվարին չէ, հաշվի առնելով, որ այնտեղ ամեն բան աղմկալի է, փորձարկում ու բավարար չափով ցուցադրաբար ձեւով է տեղի ունենում: «Գործընթացը գնաց» շատ հետաքրքիր ձեւով: Մի գիծը մնայուն ճնշումն էր անցանկալի անձանց վրա (կաշառակերության դեմ պայքարի տարբերակ): Երկրորդ գիծը՝ կամավոր հրաժարականների շարքը (մամուլի ու տեղեկատվության նախարարը, արտաքին տնտեսական կապերի նախարարը, դատախազական ընդդիմությունն ստեղծում է հակաժողովրդական իրավիճակ, որի ժամանակ կարգին մարդու համար աշխատել սարսափելի անբարոյականության տարբերակ է): Դարձյալ կարելի է ասել՝ իհարկե հետաքրքիր է, բայց ձեզ ի՞նչ: Հավանաբար այն, որ մեզ մոտ էլ «գործընթացը գնաց»: Ճիշտ է, դարձյալ իր ոճով՝ առանց արտաքին շուքի, աղմուկի: Աշոտ Մանուչարյան, Վազգեն Մանուկյան... (միգուցե նաեւ ոչ ակնառուներից» էին ոմանք, սակայն այս երկուսն ակնառու են, որ որքան էլ ամեն բան «սուսուփուս» կատարվի, երեւում է, որ կատարվեց): Նրանք ամենեւին էլ դեկորատիվ դեմքեր չեն (իրական ներքաղաքական նշանակություն ունենալու առումով), որոնց իրենց խաղի ընթացքում շարժման մեջ են դնում ռուսական մենամարտողները: Նրանց տեղաշարժը (իրենց կամքով, թե դրան հակառակ) «խաղադաշտում» վկայում են, որ փոխվում է խաղի բուն տակտիկան: Եւ, ինչպես ընդունված է, սուսուփուս, առանց որեւէ բացատրության: Որպեսզի նման իրավիճակում հասկանանք, թե մեզ մոտ «գործընթացն ուր գնաց», պետք է տեսնել, ով է գնում եւ ով է գալիս նրանց փոխարեն:

Վազգեն Մանուկյանին փոխարինեց Սերժ Սարգսյանը: Ում համար եւ ինչ էլ որ նա լինի, մի բան հավանաբար կասկածից դուրս է: Հազիվ թե նա այնքան ինքնուրույն լինի, այնքան իր խաղը խաղա, որքան դա իրեն կարող էր թույլ տալ նրա նախորդը: Այնպես որ, այս դեպքում նախագահն ավելի շուտ ամրապնդեց իր դիրքերը: Իսկ բանակը բանակ է:

Այս առումով ազգային անվտանգության գծով խորհրդականի պաշտոնը անհամեմատ քիչ նշանակալից է թվում՝ ոչ դիրք, ոչ բանակ, ոչ կառավարություն, այսինքն՝ այն հանգուցային դիրքը չէ, որը երբ քո ձեռքերում չէ, ապա կարող է գլխացավանք պատճառել: Սակայն դա իհարկե միայն թվում է, դա այն սակավ անդրկուլիսային աշխատանքներից է, որտեղ լռության մեջ ձեւավորվում է քաղաքականությունը: Եւ թե հեռանում է աշխատասենյակի տերը, նշանակում է... փոխվում է քաղաքականությունը: Ո՞ր ուղղությամբ: Դա կպարզվի, երբ հայտնի դառնա, թե ով է զբաղեցնում այդ պաշտոնը:

Կարեւոր իրադարձությունների՝ Սահմանադրության ընդունման, նոր ընտրությունների նախաշեմին նախագահը սուսուփուս, առանց ռուսական աղմուկի, ամրապնդում է իր դիրքերը: Իրականում դրա մեջ ոչ մի հակաժողովրդավարական բան չկա, ավելի շուտ՝ ամեն բան տրամաբանական վայելուչ տակտով (ոչ թե «տակտ», այլ «տակտիկա» բառից): Այդպես էլ ծրագրված ու մեթոդաբար անց է կացվում «սահմանադրական գիծը» եւ բովանդակության, եւ ընդունման ձեւի առումով: "Կկարողանա" նախագահը հերթական անգամ հասնել այն բանին, որը նա համարում է ճիշտ, թե ոչ, դա ուրիշ հարց է: Այժմ պարզ է, թե ուր «գնաց գործընթացը», որն ուղղությունն էր ստանում վերեւից: Ո՞ւր կգնան մնացած գործընթացները՝ ձախից, աջից, ներքեւից եւ այլն, ու կգնա՞ն արդյոք, ավելի շուտ կերեւա խորհրդարանի աշխատանքն սկսվելու հետ:

Ինչո՞վ կավարտվի այդ երեւույթների համընդհանուր շարժումը:

Որքան էլ յուրօրինակ է, սակայն դա կլինի այն զարմանալի դեպքը, երբ քաղաքական կյանքն ուղղակիորեն կախված կլինի ուղղակի իմաստով կլիմայից: Այսինքն՝ եղանակից: Նրանից, թե ինչպիսին կլինի ձմեռը, դրան ինչպես կնախապատրաստվի կառավարությունը, շատ բան կախված կլինի ձախից, աջից եւ ներքեւից ընթացող երեւույթներից: Նշանակում է նաեւ Սահմանադրության, ընտրությունների եւ այլնի ելքը:

Եւ, ի դեպ, շատ բան կախված կլինի նրանցից, թե այս ամենը երբ տեղի կունենա՝ մինչեւ գների ընկե՞նը, դրանց բարձրացմա՞ն, թե՞ դրանից հետո:

Այնպես որ, թեեւ գործընթացը գնում է, բայց...

ԻԴԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ֆինանսներ

Ռուսաստանյան իրադարձությունների արձագանքները տարադրամային բուրսայում

Ինչպես եւ սպասվում էր, Դաշնակցային Ռուսաստանում (Մոսկվայում) իրադարձությունների սրման հետ պետք է կտրուկ տատանումների ենթարկվեն նաեւ տարադրամի կուրսերը բուրսայում: Դեռ ուրբաթ օրը դոլլարի կուրսը մոսկովյան տարադրամային բորսայում ընկավ ամբողջ 3 ռուբլով (1166 ռ): Իսկ երեկ արդեն դոլլարը ոչ միայն հետ էր բերել կորցրածը, այլեւ «ցատկել» եւս մեկ ռուբլի՝ 1170 ռուբլի: 62 բանկերի մասնակցությամբ առուծախի ժամանակ առաջարկը (44.070 մլն) գերազանցեց պահանջարկը (34.910 մլն), փաստ, որը դիտորդներից շատերը դարձյալ կապում են ՌԴ Կենտրոնական բանկի «դոլլարային անցումների», ինչպես նաեւ տարադրամի շարժը ռուսաստանյան առեւտրում արգելելու հետ: Սակայն այդ նույն ժամանակ շարունակեց իր առաջընթացը գերմանական մարկը, աճելով 2 ռուբլով: Այստեղ արդեն պահանջարկը (4 մլն 700 հազար) գերազանցում էր առաջարկը (3.430 մլն), սա էլ կապվում է Ռուսաստանի արտաքին տնտեսական գործառնություններում Գերմանիայի տեսակարար կշռի մեծացման հետ: Սակայն այդ նույն ժամանակ Ռուսաստանի նախագահ Ելցինը հրամանագիր է ստորագրում ՌԴ Կենտրոնական բանկի կողմից կառավարությանը վարկ հատկացնելու մասին՝ 1993-ի 4-րդ եռամսյակի հանրապետական բյուջեի ճեղքվածքը փակելու համար (4660 մլրդ ռուբլի 10 տարի ժամկետով, մարումը սկսած 1997-ից տարեկան 10 տոկոսով):

Սրան հաջորդում է արդեն հոկտեմբերի 3-ին, Մոսկվայում «Սպիտակ տան» շուրջը իրադրության շիկացման պայմաններում ՌԴ ֆինանսների նախարար Ֆյոդորովի հայտարարությունը նույնիսկ նման պայմաններում ռուսական ռուբլու կուրսը կայունացնելու մտադրության եւ միջոցառումների մասին:

Բնական է, որ նման հայտարարությունը թելադրված էր «պահանջարկով»: Անկասկած, ամեն անկայունություն քաղաքական պատերազմում, հատկապես այս վերջին՝ «մոսկովյան տիպի», պետք է կտրուկ խփեր ռուսական ռուբլու հեղինակությանը: Եւ եթե Ռուսաստանում դեռեւս գտնվում են տարադրամային պաշարներ, որոնք ի զորու են կեռնել նշաները հարաբերական կայունության վրա պահել, դա ամենեւին չի նշանակում, որ իրադրությունը տարադրամային բուրսայում կայունացման միտում ունի: ՌԴ Կենտրոնական բանկի վարկը նոր միջոցներ կների շուկա: Անկայունության բերած տնտեսական անգործությունը եւ նյութական կորուստները համալրման համար ֆինանսական միջոցներ պիտի պահանջեն, պիտի աշխուժանա էկոնոմիկայի չվերահսկվող «ստվերային» բաժնի գործունեությունը, իսկ այս ամենը (շատը) կայուն արդյունքի փոխակերպվելու պահանջ պիտի զգա: Այդ պահանջը կարող է բավարարվել 3 ձեւով. ա) միջազգային բուրսայում մրցունակ ապրանքի արտադրությամբ, բ) հումքի արտահանությամբ, գ) կայուն տարադրամային փոխակերպումով (կարեւոր չէ դոլլար, թե մարկ): Բնական է, որ կապված տեխնոլոգիական բազայի անկատարության, հումքի արտահանման բարդությունների հետ առավել հավանականը եւ նպատակահարմարը մնում է երրորդը՝ կայուն տարադրամը (համաշխարհային արժեք ունեցող արվեստի գործերն ու բան կարժեք այլ իրերը չենք նշում, խոսքը շրջանառու միջոցների մասին է):

«Ռուսաստանի արձագանքները» իսկույն իրենց ազդեցությունն են գործում մեր տարադրամային բուրսայի իրադրության վրա: Այսպես, հոկտեմբերի 4-ին նախորդած դոլլարի բարձրացված կուրսը (2300 ռ.) տեղական «ստվերային ֆինանսիստների» ռուբլային ճնշման տակ իջեցվել էր (1800-1900 ռ): Սակայն երկուշաբթի առավոտյան մինչեւ ժամը 11:00 (երբ «դոլլարի բուրսային» հրամայվեց «գրվել») տատանումները բավականին մեծ էին (մոտ 100 ռուբլի) եւ հետո, դոլլարի կուրսը արդեն աճի միտում էր դրսեւորում, իսկ ռուսական ռուբլին շատ թույլ, բայց՝ նվազման: Ռուսական ռուբլու վաճառքի կուրսը 65-70 տոկոս էր, գնմանը՝ 60-65: Նոր ռուբլով դոլլարը գնվում էր 1200-1250 ռուբլով: Բայց, դարձյալ նշենք, որ պահանջարկը ոչ մի կերպ չէր հագեցվում առաջարկով, ուղղակի չէր նկատվում այդպիսին: Շատ առեւտրի վաճառողները սպասում էին դոլլարի կուրսի հետագա աճին: Իսկ մեր «դոլլարի բուրսայի» նորույթներից պետք է համարել թերեւս գերմանական մարկի գնումների առաջարկությունների պակասությունը: Հոկտեմբերի 4-ին 11:00-ի դրությամբ «Հայներարտարածաշան» տարադրամի կուրսերի վահանակին վայրուսացին դեռեւս չկար գրանցված ոչ մի ցուցանիշ՝ ո՛չ գնման կուրսը, ո՛չ էլ վաճառքի...

ՄԱՐԱՏ ԲԵԿՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Միջին Արևելք

ՀԱՖԵԶ ԱՍԱԴ. «ԻՍՐԱՅԵԼԸ ԼՐՋՈՒԹՅՈՒՆ ՉԻ ՑՈՒՑԱԲԵՐՈՒՄ»

Ոչ ոք չի կարող ժխտել Սիրիայի ռազմաքաղաքական կարևոր դերը Միջին Արևելքում։ Այդ դերը լիովին դրսևորվել է 1970-ից այդ երկրի ղեկավար Հաֆեզ Ասադի վարած քաղաքականությամբ։ Իշխանության գլուխ գալով, նախագահ Ասադը վերջ դրեց երկրում հաճախակի դարձած հեղաշրջումներին։ Մյուս կողմից, նա հետևողական եղավ ուժեղ բանակի ստեղծմանը՝ Իսրայելի հետ ռազմավարական հավասարակշռություն հաստատելու նպատակով։ Նման քաղաքականության շնորհիվ նա կարողացավ հետագայում դիմակայել և հաղթահարել Դամասկոսի նկատմամբ արևմտյան երկրների ու ԽՍՀՄ-ի ճնշումները, ինչպես նաև Ծոցային հարցում որդեգրել սկզբունքային կեցվածք, ինչպես դա եղավ Լիբանանյան, Պարսից ծոցի առաջին և երկրորդ պատերազմների ժամանակ։ Հատկանշական է այն, որ նա գլխավոր ցուցարարներից է անցյալում դիրքորոշում Իսրայելի կողմից գրավված պաղեստինյան և արաբական հողերի հարցում։ Հոկտեմբերի 2-ին Մոնտե Կառլոյի ռադիոկայանից տեղեկացանք, որ BBC հեռուստաընկերությունը հարցազրույց է ունեցել նախագահ Ասադի հետ, որտեղ անդրադարձել է պաղեստին-իսրայելական համաձայնագրին, խոսել խաղաղության հարցում Սիրիայի կարծիքի և ԱՄՆ դերի մասին։ Ներկայացնում ենք նրա տեսակետները կարևոր մասերը՝ որոշ կրճատումներով։

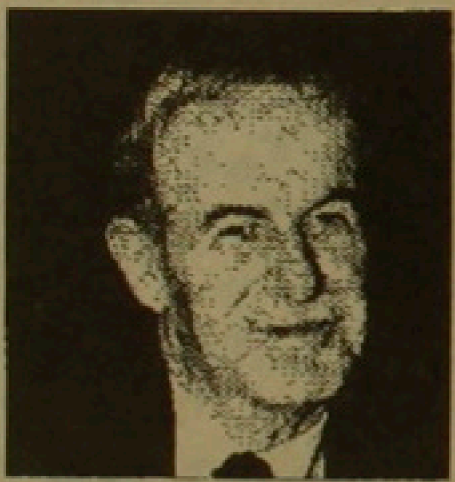

Նախագահ Հաֆեզ Ասադը խստորեն ճնշմամբ համաձայնեց Իսրայելի հետ առանձին համաձայնագիր կնքելու գաղափարը։ Նա ՊԱԿ-Իսրայել համաձայնագիրը բնութագրեց այն տեսանկյունից, որ այն «վաղաժամ է եղել և շտապողական է թվացել»։ Նա ասաց, որ «մեր ժողովուրդները մեզ իրավունք չեն տվել այդ միջոցով գործելու։ Եթե հարկ լինի, որ ես մենակ համաձայնագիր ստորագրեմ, ապա կկանգնեմ վտանգավոր խնդրի առաջ»։ Նա ավելացրեց, թե «ոչ մեկս Լիբանանի դիրքորոշումն է»։ Նախագահը գտնում է, որ «արաբ այն դեկավարները, որոնք համաձայնվում են այս տիպի համաձայնագրերին, «իրենց կյանքը վտանգի են ենթարկում»։ Ի դեպ, նշենք, որ նա նկատի ուներ Եգիպտոսի նախագահ Անվար Սադաթին, որը սպանվեց 1981 թ.։ Նա շարունակեց, ասելով, որ «ես չեմ խոսում Յասեր Արաֆաթի անձի մասին։ Մենք չենք խրախուսում Արաֆաթի սպանությունը։ Սակայն, երբ արաբ դեկավարները արհեցում են առանձին կեցվածքներ, ապա նրանք դրանով իրենց կյանքը վտանգի տակ են դնում։ Ես մտածում եմ իր վերաբերությունն է, շնորհիվ ինձ, բայց երբ մի առաջ գործեմ, որը չի համընկնում սիրիացիների ձգտումների հետ, ապա հնարավոր է, որ ես էլ մյուսների օրեն կյանքով վճարեմ»։

Սիրիայի նախագահն բողոքեց, որ «Արաֆաթը մի սխալ կործել իրեն իր և բոլոր այն կողմերի հանդեպ, որոնց հետ նա երկար ժամանակից ի վեր համաձայնեցնում էր անելիքները»։ Այստեղ նախագահն ակնարկում է արաբական օղակի երկրներին (Սիրիա, Հորդանան և Լիբանան), ինչպես նաև ՊԱԿ-ում և դրանից դուրս գտնվող պաղեստինյան խմբավորումներին։ Մյուս կողմից, նա մի անգամ ևս կրկնեց, թե իրենք ոչինչ չի անելու ՊԱԿ-Իսրայել համաձայնագիրը խոչընդոտելու ուղղությամբ։

Միևնույն ժամանակ նա պարզաբանեց, որ Սիրիայի պատրաստակամությունը չէ այս համաձայնագրով նախատեսված պաղեստինյան ինքնիշխանությունը չեզոքացնելը, ասելով,

գագայի պահանջները։

Այն հարցին, թե ո՞րն է խաղաղության հիմնական խոչընդոտը, նախագահ Ասադը մեղադրեց Իսրայելին, ասելով, որ նա «բավականաչափ լրջություն չի ցուցաբերում», ավելացնելով, որ «մենք ոչ սկզբից խաղաղության գործընթացը, բայց ոչինչ չստացվեց, ոչ մի բան չներկայացրին, ոչ մի առաջարկություն առաջ չքաշեցին։ Միաժամանակ ցանկանում են ասածով ավելին»։ Նա նաև տարանջատությունը, որը դրսևորվեց անցյալ բանակցություններում, համարեց դատավարքի տևողություն, որը ցույց է տալիս, որ «Իսրայելը խաղաղություն չի ուզում»։ Հիշեցնենք, որ Սիրիան Ջենևի Խաղաղության առաջ և ետ հետո հայտնել է, որ Միջին Արևելքի խնդրի համապարփակ լուծումը, որը նախանշված է ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի թիվ 242 և 338 բանաձևերի իրագործմամբ, այն է՝ ամբողջ հողը խաղաղության դիմաց։

Նախագահը շեշտեց նաև, որ «մենք դեռևս պատերազմական դրության մեջ ենք երրայական պետության (Իսրայելի) հետ, որը շարունակում է գրավել մեր հողերը»։ Նա դարձյալ կրկնեց, որ իրենց գանկությունը է ընդհանուր խաղաղությունն և նշեց, որ նախագահ Բիլ Քլինթոնից և նրա պետքարտուղար Ուորեն Քրիստոֆերից երաշխիքներ է ստացել, որ Վաշինգտոնը պատրաստակամություն է ցուցաբերել խաղաղության գործընթացն առաջ մղելու հարցում։ Նա ավելացրեց, որ խաղաղությունը համապարփակ գործընթաց է և իր մեջ ընդգրկում է զորքերի հեռացման և անվտանգության տարրեր։ «Մենք գիտենք, որ խաղաղությունն ունի իր պահանջները։ Մենք չենք անտեսում մեր իրավունքների հանդեպ»։ Վերջում նա հույս հայտնեց ԱՄՆ-ի միջնորդական դերի մասին, ասելով, որ «մենք համոզված ենք, որ Ամերիկան ինչ-որ բան կանի խաղաղության գործընթացն առաջ տանելու համար»։

որ «մենք Իսրայելից չենք պահանջում, որ նա լռեցնի համաձայնագրի իր բանակցողներին։ Սիրիան ոչինչ չի դատապարտել և մտադիր չի բարձրացնելու ընդդեմ այն մարդկանց, որոնք իրենց կենտրոնական հիմնահարցը համարում են պաղեստինյան դատը»։ Դասակարգել չէ, որ Դամասկոսում են գտնվում պաղեստինյան տասը կարծր խմբավորումներ, որոնք ի վիճակի են բավական լուրջ վնասներ հասցնել փաստաթղթային համաձայնագրի իրագործմանը, երբ չբավարարվեն պաղեստինյան և արաբական նկա-

Պատրաստեց
ՍՈՒՐԵՆ ՄԻՍԿՈՆՅԱՆ

Միջին Ասիա

Տաջիկստանում կցրվեն զինված խմբավորումները

Տաջիկստանի Գերագույն խորհրդի նախագահությունը հանրապետությունում ռազմաքաղաքական իրավիճակը կայունացնելու լրացուցիչ միջոցների մասին որոշում է ընդունել։ Մասնավորապես, ենթադրվում է զրել և զինաթափել ՆԳՆ, Ազգային անվտանգության կոմիտեի և պաշտպանության նախարարության ենթակայության տակ մինչև հոկտեմբերի 25-ը չգտնվող բոլոր զինված խմբավորումները։ Այդ խմբավորումները գոյացել էին 1992 թվականի աշնանը ու ձմռանը կառավարական Տաջիկստանի ժողովրդական ճակատի կողմից։

Ըստ հրամանագրի, պետք է զինաթափվեն նաև պաշտոնյաների անձնական այն պահակախմբերը, որոնք նույնպես չեն գտնվում ուժային նախարարությունների ենթակայության տակ։ Անձնական պաշտպանության նկատառումներով զենք կրելու թույլտվության անհրաժեշտ անձինք մինչև հոկտեմբերի 20-ը պետք է վերահաստատման դիմեն իրենց զենքը հանրապետության ՆԳՆ ու ազգային նրանց հինական օրավարությունն է տալու։ ՌՖ

Թուրքիան և Կրղզստանը ռազմական կապեր են հաստատում։ Թուրքիայի կառավարությունը առաջարկել է Կրղզստանին 10 հազար ռազմական համազգեստի կոմպլեկտ։ Միևնույն ժամանակ բանակցություններ են վարվում երկու երկրների միջև ռազմական տեղեկատվության համակարգի զարգացման նպատակով։

Մնաք

Աֆրիկա

Ամերիկյան ուժերի ձախողումը Սոմալիում

Այսօր մտավախություն կա, որ Սոմալին մի նոր «Վիետնամ» կդառնա ԱՄՆ-ի զորքերի համար, որոնցից է բաղկացած այդ երկրում գտնվող ՄԱԿ-ի ուժերի մեծ մասը։ Երբ 1992 թ. հունվարի 3-ին ՄԱԿ-ը ընդունեց իր որոշումը՝ ԱՄՆ-ին թույլատրել զորքերը «մարդասիրական առաքելությամբ» ուղարկելու Սոմալի, այն ժամանակ քաղաքական շատ դիտորդներ կասկածի տակ դրեցին այդ գործողությունը, որը կոչվեց «Հույսի վերականգնում»։ Սակայն հետագայում պարզվեց, որ դա բացի «մարդասիրությունից» հետապնդում էր այլ նպատակներ։ Այդ է վկայում ժողովրդի բուռն դիմադրությունը, և որոնցից Սոմալին չվերածվի երկրորդ Վիետնամի, նախագահ Բիլ Քլինթոնը վերջերս ՄԱԿ-ին կոչ արեց, որ անհրաժեշտ է զորքերը դուրս բերել այդ երկրից և «Սոմալին սոմալիցիներին հանձնել»։ Սեպտեմբերի 30-ին այս թեմայի վերաբերյալ կարճ և հետաքրքիր վերլուծությամբ հանդես եկավ Մոնտե Կառլոյի ռադիոկայանի քաղաքական մեկնաբան Պոլ Մարի դԼագորսը «Ամերիկյան ուժերի ձախողումը Սոմալիում» խորագրով, որը և ներկայացնում ենք ձեր ուշադրությանը։

Բոս Երեկույթին, Սոմալիի հիմնահարցը վճռորոշ շրջադարձի բնույթ ստացավ։ Նախագահ Բիլ Քլինթոնը անձամբ ՄԱԿ-ի Ընդհանուր ժողովի առաջ հայտարարեց, թե «հասել է բանակցելու ժամանակը»։ Ինչ որում, ենթադրվում է, որ երկվորյակային հաշվարկությունը միջնորդության փոքր կենտրոնացրել են որ կարգային ապագավարտների թիվը, որն այժմ կազմում է 29 հազար, նվազեցվելու է, առայժ չոմնիր կրակին քաղաքական լուծման համար, որին լիդերոս զեներալ Այդիդը շահագրգիռ կողմ կդառնա, թե ոչ, առայժմ հայտնի չէ։ Այս դժվարին շրջադարձը կարևոր նշանակություն ունի։ Նախ, ինչպես նկատեցինք, ԱՄՆ նախագահն իմիր հայտնեց դրա մասին և հաստատեց այն, մինչ իմն էր, որ որոշել զենքերով Այդիդի ուժերի դեմ ակել ռազմական գործողությունները, իսկ հետագայում հաղթեցեց դրանց լիակատար հաջողության մասին։ Նա է, որ ներկայումս հայտարարում է դրանց վերջ դնելու մասին։ Արդյունքում, սկզբից մինչև վերջ ԱՄՆ նախագահն իմիր ամեն ինչ արեց հենց այն օրվանից, երբ նախագահ Բուշը այս խնդիրը բարձրացրեց ռազմական ափհանման միջոցով, որն առաջնորդվել էր և խնամքով պատրաստված։

Բայց երևույթ դիտողությունը, որ պետք է անել, այն է՝ ամերիկյան նախաձեռնությունը ձախողվեց, քանզի այն անմիջապես ուժգին հակազդեցություն առաջացրեց բնակչության մեծամասնության կողմից, իսկ սրանց և զեներալ Այդիդի զորքերում կողմերի միջև նկած համագործակցությունն ամբողջական էր։ Ամերիկյան զորքերը, որոնք իրենց հետևից բերում էին այդ հոյակապ կարգին ռազմական տեխնիկայում նորագույն ամերիկյան զենքերի անխռովկան մի ամբողջ նկատել վիճակում ընկղմված

հանգստացած և համաժողովրդական պարտիզանական անկառավարելի պատերազմի։ Եվ դա առավել վատ իրավիճակ է, քանի որ պատերազմական պայմանները չալշշելու համար ոչ մի անհրաժեշտ պայման չապահովվեց՝ ոչ վիետնամի թվականի գե ռազմանցությունը, ոչ ագ զարծակցության մեծամասնության պատերազմը չլքմայումը, ոչ էլ կայսերական պայքարումը՝ առավելին հաղորդակցությունները երկրում թողնելով։ Արեհն, ձախողումն անխուսափելի էր։ Եվ դա ՍԱՆԱ լավ բացահայտեց ինչպես ամերիկյան Կոնգրեսում, այնպես էլ զինվորական շրջանում։ Հարկավոր էր որոշ ժամանակ, որպեսզի Բիլ Քլինթոնը խոստովաներ դրա մասին և եզրակացներ խոհեմություն։ Վերջապես կա երրորդ կարևոր դիտողությունը, այն է՝ պետք է չշարունակել մարդասիրական կոչված միջամտությունն այն դեպքում, երբ բացի ռազմական ափհանումից, զորության առեհին արժեք միջոցներ անմայրի ազգաբնակչությունը օգնելու համար։ Իսկ մարդասիրական գործողության միջոցով ազգամիջային գործողության կասեցնելով, ԱՄՆ-ը կերպարանափոխեց գործողության էությունը, և այն ձախողվեց։ Եվ այս դասը չպետք է մոռանալ։

Ա. Մ.

Լուրերի Հոսք

Ռուսաստանը կստանա ՄԱՀ վարկի երկրորդ կեսը

Ընթացիկ տարվա վերջին Ռուսաստանը կստանա Միջազգային վալյուտային հիմնադրամի վարկի մնացած մեկուկես միլիարդը։ Այդ մասին ուրբաթ օրը Մոսկվայում կայացած մամուլի ասուլիսում հայտարարել է փոխվարչապետ Ալեքսանդր Շոխինը։ Շոխինի խոսքերով, միջազգային ֆինանսական կառույցների այդ որոշումը հիմնավորված է նրանով, որ Ռուսաստանը կատարել է իր վրա դրված բոլոր պարտավորությունները և ապահովել իր ֆինանսական կայունությունը։ Վարկի երկրորդ մասի հատկացման ուշացումը (այն պետք է հատկացվեր սեպտեմբերի սկզբին) կապված է օգոստոսին ռուսական ռուբլու արժեզրկման անմախատեսել (29 տոկոս) տեմպերի հետ։ Փոխվարչապետի խոսքերով, դա ուժգին հարված հասցրեց ճայխին կառավարության և Կենտրոնական բանկի հայտարարած տնտեսական կուրսին։ Սակայն, Շոխինի խոսքերով, նախագահի սեպտեմբերի 21-ի հրամանագիրը թույլ կտա կասեցնել արժեզրկումը։ Ռուսաստանը ընթացիկ տարում կվերադարձնի փարիզյան և լոնդոնյան ակումբներին վճարելիք վարկի պայմանավորված չափը։ Մասնավորապես, այս տարվա ընթացքում փարիզյան ակումբին կվճարի 800 միլիոն դոլլար, իսկ տարեվերջին լոնդոնյան ակումբին՝ 500 միլիոն դոլլար։ ՌՖ

Թուրքմենստանը չի անցնի գազի նոր սակագների

Թուրքմենստանը հեշտացրել է գազի վաճառքը համաշխարհային գներով կամ ավելով նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններին։ Սապարմուրադ Նիյազովը, որը որոշել էր անցնել այդ գներին հոկտեմբերի 1-ից, անորոշ ժամանակով կասեցրել է իր որոշումը։ Ինչպես հաղորդել են Թուրքմենստանի կառավարությունից, գլխավոր պատճառն այն է, որ գնորդները ի վիճակի չեն մուծել համաշխարհային գումարներ բուրինեանման գազի դիմաց։ Իսկ Ուկրաինան չի կառավարությունը ընդհանրապես հրաժարվել է նոր գները ընդունելուց, պատճառաբանելով, որ դա երկկողմանի համաձայնագրերի խախտում է նշանակում։ Թուրքմենստանի բոլոր գործընկերները, բացի Հայաստանից, պարտք են հանրապետությանը, մասնավորապես Ուզբեկստանը՝ 34 մլրդ, իսկ Ադրբեջանը՝ 10 մլրդ։ ՌՖ

Կրղզստանի ռազմա-պաշտպանական հիմնադրույթները

Կրղզստանի պաշտպանության նախարարությունը նախապատրաստել է հանրապետության ռազմա-պաշտպանական հիմնադրույթները, որոնք մասն են ընդհանուր ազգային անվտանգության հիմնադրույթների։ Այդ հիմնադրույթները նոյեմբերին կներկայացվեն հանրապետության խորհրդարանի քննարկմանը։ Համաձայն փաստաթղթի, Կրղզստանի տարածքը հայտարարվում է միջուկային զենք զերծ գոտի, հանրապետությունը չի ընդունում պատերազմը որպես հարցերը լուծելու միջոց։ Կրղզստանը պետություններից ոչ մեկին իր բնական չի համարում և իր առաջին խաղաղասիրության հիմնական նպատակն է համարում պատերազմների և ռազմական հակամարտությունների կանխումը։ ՌՖ

Թուրքիայի նավթային գործերը

Թուրքիայում հում նավթի ներմուծումը 1993 թ. առաջին կեսին 9,08 մլն տ կիսամյակի 10,6 մլն տ տարեկերջին, աճելով 10,7 տոկոսով։ Հունվար-հուլիս ամիսներին նավթի ներմուծման համար վճարվել է 1,27 մլրդ դոլլար, ինչը 5 տոկոսով ավել է 1992 թ. համապատասխան ցուցանիշից։ Թուրքիայի հիմնական մատակարարը Սաուդյան Արաբիան է, որը մատակարարել է 5,44 մլն տ նավթ 660 մլն դոլլար արժողությամբ, հաջորդը՝ Իրանը (2,26 մլն տ և 202,5 մլն դոլլար)։ Մեկ բարելի գինը մի տարվա ընթացքում ընկել է 18-ից 17 դոլլարի։ Այս տարի նախատեսվում է ներմուծել 19,65 մլն տ հում նավթ, նախորդ տարվա 18,46 մլն տ դիմաց։

Ռանար

digitised by A.R.A.R.@

Ռուսաստանը երկարաձգում է պարտքերի մարումը

Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ ֆինանսների նախարարներ Լլոյդ Բենտսենը եւ Բորիս Ֆյոդորովը Վաշինգտոնում ստորագրել են համաձայնագիր, ըստ որի Ռուսաստանը երկարաձգում է ԱՄՆ-ի տրամադրած վարկերի մարումը: Ըստ համաձայնագրի, Մոսկվան պարտավորվել է մարել պարտքերի մի մասը, 400 մլն դոլար, իսկ մնացած 1,1 մլրդ. դոլարը հատուցել 10 տարվա ընթացքում: Ելույթ ունենալով փաստաթղթի ստորագրման հանդիսությունում, Բենտսենն անվանել է այն «Ռուսաստանին օգնության եւս մի բաղկացուցիչ մաս»: Իր երախտագիտությունը հայտնելով ԱՄՆ կառավարության աջակցության համար, Բորիս Ֆյոդորովն իր հերթին համաձայնագիրը որակել է որպես «պատմական, որը կնքվել է Ռուսաստանի պատմության բարդ մի ժամանակաշրջանում»: ԻՏ

Արեւելյան Եվրոպայի խնդիրներին նվիրված համաժողով

Արդյո՞ք կկարողանա՞ն Արեւելյան Եվրոպայի պետությունները պահպանել ժողովրդավարությունը եւ անկախությունը: Կհամագործակցե՞ն նրանք ընդհանուր խնդիրները լուծելու համար, չնայած պատմական եւ մշակութային տարբերություններին: Այս հարցերին է նվիրված Նյու Յորքի Կոլումբիայի համալսարանում բացված եռօրյա միջազգային համաժողովը: Համաժողովին մասնակցում են Ռուսաստանի, Բելառուսի, Ուկրաինայի, Էստոնիայի, Լիտվայի, Ավստրիայի, Չեխիայի, Սլովակիայի, Հունգարիայի ներկայացուցիչները: Համագումարի մասնակիցները գլխավոր ուշադրությունը նվիրելու են Արեւելյան եւ Կենտրոնական Եվրոպայի երկրների անվտանգության եւ տնտեսական զարգացման խնդիրներին:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Էստոնիայի նախագահը ելույթ է ունեցել ՄԱԿ-ի Ընդհանուր ժողովում

Էստոնիայի նախագահ Լեննարտ Մերին հինգշաբթի օրը ելույթ է ունեցել ՄԱԿ-ի Ընդհանուր ժողովի 48-րդ նստաշրջանի բացմանը: Նա հիմնականում ուշադրություն է դարձրել ռուսական զորքերի Էստոնիայից դուրսբերման հիմնախնդրին: Մերին նշել է, որ երկու տարի Ռուսաստանի հետ ընթացող բանակցությունները ոչ մի արդյունքի չեն հանգեցրել: Նա ելույթում կոչ է արել Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինին համաշխարհային հանրությանը ապացուցել իր խոսքի եւ գործի միասնությունը: Էստոնիայի նախագահի խոսքերով, հանրապետությունը պատրաստ է Ռուսաստանի հետ միջպետական պայմանագիր ստորագրել, որը երկու պետությունների միջեւ բարիդրացիության եւ կառուցողական հարաբերությունների հիմք կարող է դառնալ: Բալթֆաքս

Ռուսաստանի նավթային ձեռնարկությունները կարող են զրկվել արտոնագրերից

Ռուսաստանի արտաքին տնտեսական կապերի նախարարությունը ներկայացրել է նավթային այն ձեռնարկությունների ցուցակը, որոնք չեն կատարում իրենց պարտավորությունները պետության առջեւ եւ կարող են այդ պատճառով զրկվել արտահանման արտոնագրերից: Ինչպես ԻՏ-ին հայտնել է արտաքին տնտեսական կապերի նախարարության վարչության պետ Անդրեյ Դոգաեւը, այդ ձեռնարկություններին հոկտեմբերի 1-ից երկու շաբաթ ժամկետով «փորձնական ժամկետ» է տրված: Երբ այդ ժամանակահատվածում ձեռնարկությունները չկատարեն պետական պատվերը, նախարարությունը կզրկի նրանց արտահանման արտոնագրերից, իսկ արդեն գործող արտոնագրերը չեղյալ կհայտարարվեն: Դոգաեւը հայտնել է, որ նախարարությունը պատրաստել է նաեւ մետալուրգիական պետական պատվերը չկատարող գործարանների ցուցակը, որոնց նկատմամբ պատրաստվում է նույնատիպ պատժամիջոցներ կիրառել: ԻՏ

Մշակույթ

Թատրոնը սարսափեցնողի դերում

Սունդուկյանի անվան թատրոնի ձեղնահարկում տեղավորված Թատրոն-լաբորատորիա տարօրինակ անունը կրող արվեստի օջախին մենք անդրադարձել էինք ամիսներ առաջ՝ դրա առաջին խաղաշրջանի բացման առիթով: Այն ժամանակ ներկայացվեց Վիլյամ Սարոյանի «Օրերս օրերս» թատրախաղը՝ երեւան հանելով երիտասարդ թատրական կոլեկտիվի գեղարվեստական մտածողության նոր որակը եւ հիմնականում իմպրովիզացիայի վրա հենված ուրույն խաղաոճը: Միաժամանակ հայտնել էինք, որ Արմեն Սազմանյանի ղեկավարած այս հաստատությունում բեմադրվում են նաեւ ուրիշ մի քանի պիեսներ:

Լսելով, որ դրանցից մեկը՝ ժամանակակից միստերիալ թատրոնի հիմնադիրներից Միշել դը Գելդերոդի «Խեղկատակների դպրոց» ֆարս-միստերիան գոնե այս խաղաշրջանում կարող է այլեւս չներկայացվել, շտապեցինք տեսնել այն՝ փորձելով ավելի ամբողջական պատկերացում ունենալ այս թատրոնի մասին: Տպավորության առումով կտրուկ տարբերությունն ակնհայտ էր արդեն ներկայացմանը եկած հանդիսականների թվից. այն ժամանակվա լեփլեցուն դահլիճի եւ նույնիսկ կանգնելու տեղի բացակայության համեմատությամբ հիմա հազիվ մատների վրա հաշվվող հանդիսականներ կային, որոնց թիվը մինչեւ ներկայացման ավարտը կիսով չափ պակասեց: Իսկ ներկայացումը տեւեց 4 ժամ: Միավորվել էին նույն հեղինակի 2 գործեր՝ «Խեղկատակների դպրոց» եւ «Էսկորիալ»:

Ի՞նչ է պատահել: Լարելով ուշադրությունը, նախ փորձում էիր հասկանալ, թե վերջապես ի՞նչ է կատարվում մռայլոտ բեմում, որտեղ 3-4 խեղկատակներ հետեւողականորեն իրենց խեղկատակությունն են բանեցնում՝ անկապ-անկապ զրուցելով միմյանց հետ, մերթ հասկանալի, իսկ հիմնականում անհասկանալի բառեր ու ոչ հոդաբաշխ հնչյուններ արտաբերելով: Դժվար է, թեկուզ մի քանի բառով վերապատմել գործողության պատմությունը, որովհետեւ որպես այդպիսին այն չկա: Բնականաբար չկա նաեւ դրա զարգացում, ներքաշվող կուլմինացիա. այն ավարտվում է այնպես, ինչպես սկսել է: Շուրջ անգամ 60 րոպեների ընթացքում խեղկատակների դերերը փայլուն խաղացող դերասանները ֆրանսիական ծեծված շարժումներ են անում, անընդհատ ցաս-

սափաղդու տեսարանների ամբողջացմանը «նպաստում է» նաեւ հնչող երաժշտությունը, որն ավելի շատ մարդու հոգին հանող անկանոն հնչյունների մի շարան է, աղաղակ ու կոնչյուն, կտրվող ամանների թխկոց եւ վերեւից թափվող ջրի

կոսմ եւ բոլկոսմ փաստելով իրենց մարմնամարզական անուրանալի կարողությունները եւ ֆիզիկական պատրաստվածությունը: Ողջ ներկայացումը հենված է սատանայակերպ հագնված խեղկատակների հնարքների վրա: Թերեւս դերասանների մարզական հատկությունները ցուցադրելու համար է բեմական մակերեսը ազատ թողնված. միակ դեկորը դրսից սեւ եւ ներսից կարմիր գույներով ներկված այն տուփն է, որը հիմնականում դագաղ է ծառայում, մերթ էլ վերածվում սեղանի եւ նավակի: Սար-

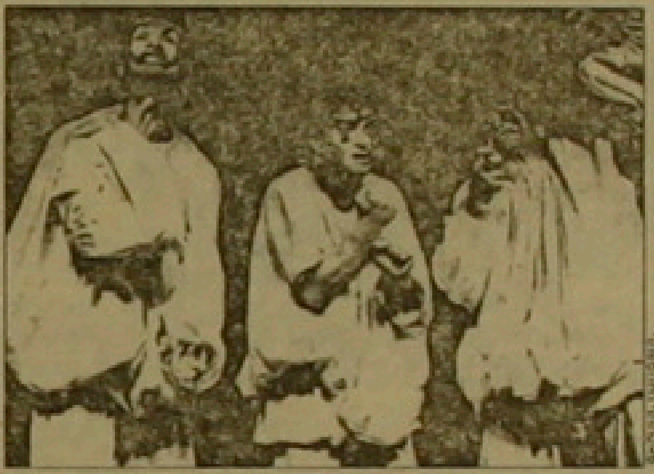

անվերջ զզզոց:

Ներկայացվող պատկերները համատարած մթան եւ մռայլ առկայծող լույսի պայմաններում ավելի շատ հիշեցնում են անդրշիրիմյան կյանքի պատառիկներ, որոնք այնքան ջանադիր կերպով ներկայացման ռեժիսոր, միաժամանակ նաեւ դերակատար Արմեն Արշահամյանի կողմից հրամցվում են խեղճ ու անմեղ հանդիսատեսին: Վերջինս ականատես է լինում կենդանի մարդու խաշման կամ ոտքի հաշմման ու դրա հոշոտման, ինչպես վերջում պարզվում է, ճագարներին: Երբ այս ամենի նպատակը մարդկանց վախեցնելն է, ապա բեմադրության հեղինակներն անպայման նպատակին հասել են. սարսափահար հանդիսատեսը հազիվ է մրից փախչում՝ ընկնելով մթամած մի նոր աշխարհ:

Իհարկե, այստեղ տեղը չէ խոսելու բեմական մակերեսը վարպետորեն օգտագործելու կամ պիեսի բեմադրման ռեժիսորական աշխատանքի մանրամասների մասին: Տագնապալին ու մտահոգիչը նախ եւ առաջ պիեսի ընտրության եւ այս օրերին այն բեմ հանելու խնդիրն է: Ակամա հարց է ծագում. ի՞նչ ավելացրեց գեղարվեստական այս միջոցառմանը հաղորդակցվելը: Հարցն ինքնին անհեթեթ է այն ֆոնով, որի ֆոնով որ ավելի ճիշտ կլիներ ասել. ի՞նչ պակասեցրեց: Շատ բան. եւ առաջին հերթին հոգու լույսը, որն այսօր ամենակարեւորն է: Այդպես էլ անհասկանալի մնաց ռեժիսորի նպատակադրումը. ինչո՞ւ արդեն մղձավանջի նմանվող կյանք ապրող մեր օրերի մարդուն ներկայացնել այսօրինակ բեմադրություններ, ինչի՞ համար, ի՞նչ վատություն է նա արել: Գուցե ա՞յն, որ դեռ չի մոռացել թատրոնի դուռը եւ սխալմամբ թակել է այն:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՆԻԿՅԱՆ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

«ՑԵՄԵՆՏԸ» ՀԱՃԵԼԻ ԹԻՄ Է

ՀՀ բարձրագույն խմբի 2-րդ առաջնություն

«Ցեմենտ»-«Արարատ»՝ 0-1 (0-0)
(Ռաֆիկ Գրիգորյան 53)

«Երազանք»-ՀԱՄ-ՖԻՄԱ՝ 2-1 (0-1)
(Ռոման Սիմոնյան 43, ՀԱՄ-ՖԻՄԱ, Մհեր Ավանեսյան 75, Սարգիս Աղաջանյան 84, 11 մ, «Երազանք»)

«Արարատը» վերջապես հասցրեց մարել պարտքերը եւ առաջին շրջանից հետաձգված վերջին հանդիպումն անցկացրեց:

«Ցեմենտի» հետ Արարատ քաղաքում տեղի ունեցած այդ մրցավեճն ամենեւին հեշտ չէր առաջատարի համար. նախ, քանի որ բարձրագույն խմբի նորեկը վերջերս է հանդես գալիս առաջնությունում, եւ հետո, մասնագետների վկայությամբ, հատկապես Արարատում «Ցեմենտի» հետ խաղալն ամենաուժեղների համար էլ թեթեւ զբոսանք չէ: Այնուամենայնիվ, «Արարատը» չնայած մեծ դժվարությամբ, բայց կատարեց իր առջեւ դրված խնդիրը եւ 1-0 հաշվով անցավ կարեւոր հաղթանակ տարավ:

- Երեւում է, Արարատի շրջանում մեծ ուշադրություն են դարձնում ֆուտբոլի զարգացմանը: Դա ուրախալի փաստ է: «Ցեմենտն» էլ հաճելի թիմ է: Հսկայական աշխատանք է կատարվել նաեւ մարզադաշտը տեսքի բերելու համար: Երեւի Արարատի ֆուտբոլային մարզադաշտը միակն է հանրապետությունում, որտեղ խաղից հետո տղաները հնարավորություն ունեն տաք լոգանք ընդունել, համենայն դեպս, վստահ կարող եմ ասել, որ միայն Արարատ քաղաքում են առաջնության յուրաքանչյուր խաղի համար հատուկ ծրագիր հրատարակում: Ափսոս միայն, որ խաղադաշտի որակը դեռ հեռու է բավարար լինելուց, - ասաց երեւանյան «Արարատի» գլխավոր մարզիչ Արմեն Սարգսյանը:

«Երազանք»-ՀԱՄ-ՖԻՄԱ մրցավեճն էլ հետաձգված խաղ էր, բայց 2-րդ շրջանից, քանի որ ուսանող ֆուտբոլիստները մրցաշրջանային էին մեկնել Բեյրութ: Չնայած առաջին կեսն ավարտվեց ՀԱՄ-ՖԻՄԱ-ի օգտին՝ 1-0 հաշվով, սակայն «Երազանքը» 2-րդ կեսում կարողացավ բեկում մտցնել եւ հաղթել իր համար կարեւոր խաղում:

Հերթական 22-րդ տուրը կկայանա այսօր «Վան»-«Շիրակ», «Երազանք»-«Իմպուլս», «Կոտայք»-ՀԱՄ-ՖԻՄԱ հանդիպումներով: Վաղը կմրցեն «Արարատ»-ՀՄԸՄ, «Ցեմենտ»-«Բանանց», «Կանազ»-«Զվարթնոց» զույգերը:

Հատկապես հսկայական հետաքրքրություն են առաջացնում առաջատարների մասնակցությամբ հանդիպումները: Բոլոր խաղերն էլ սկսվելու են ժամը 15-ին:

ՀՀ առաջնության աղյուսակը հոկտեմբերի 5-ի դրությամբ

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Արարատ	38	20	18	2	0	71-7
2. Բանանց	34	19	17	0	2	90-17
3. Շիրակ	32	19	16	0	3	73-15
4. ՀՄԸՄ	31	19	15	1	3	63-22
5. Վան	25	19	12	1	6	58-29
6. Ցեմենտ	20	20	8	4	8	31-38
7. Երազանք	19	20	8	3	9	32-43
8. ՀԱՄ-ՖԻՄԱ	17	18	8	1	9	39-31
9. Նաիրիտ	17	21	7	3	11	20-42
10. Կանազ	14	20	6	2	12	25-53
11. Զվարթնոց	12	19	5	2	12	23-43
12. Իմպուլս	11	19	5	1	13	26-64
13. Քասախ	10	20	4	2	14	16-77
14. Կոտայք	7	20	3	1	16	27-64
15. Մ. Կ.	7	21	1	5	15	16-65

Կամպոմանեսը չխոսեց

Շորթ-Կասպարով
12-րդ պարտիա
Սիցիլիական պաշտպանություն

1. e4 c5 2. Ձf3 d6 3. d4 cd 4. Ձ:d4 Ձf6 5. Ձc3 a6 6. Փc4 e6 7. Փb3 Ձc6 8. f4 Փe7 9. Փe3 0-0 10. Թf3 Ձ:d4 11. Փ:d4 b5 12. Փ:f6 Փ:f6 13. e5 Փh4+ 14. g3 Նb8 15. gh Փb7 16. Ձe4 de 17. Նg1 g6 18. Նd1 Փ:e4 19. Թ:e4 Թ:h4+ 20. Աe2 Թ:h2+ 21. Նg2 Թ:f4 22. Թ:f4 ef 23. Աf3 Նfd8 24. Ն:d8 Ն:d8 25. Ա:f4 Աf8 26. Աe3 Աe7 27. c4 h5 28. a4 ba 29. Փ:a4 h4 30. c5 Նh8 31. Նc2 h3 32. Փc6 e5 33. Աf2 h2 34. Նc1 a5 35. Փd5 Նd8 36. Փg2 Նd2+ 37. Աg3 Աd7 38. Նa1 f5 39. Ա:h2 Ն:b2 40. Ն:a5 e4, ոչ-ոքի:

Լոնդոնյան մրցախաղի առաջին կեսից հետո Կասպարովը հաղթում է 8,5:3,5 հաշվով:

Իսկ ՖԻԴԵ-ի պրեզիդենտ Կամպոմանեսը, իր խոստմանը հակառակ, հոկտեմբերի 2-ին ոչ մի պաշտոնական հայտարարություն չարեց Կարպով-Թիմման մրցախաղի անցկացման մասին, եւ առաջվա նման մնում է անհայտ՝ կշարունակվի՞ արդյոք այս մենամարտը: Ամստերդամից ստացված լուրերի համաձայն, հարկադրական ընդմիջումը կշարունակվի առնվազն մինչեւ հոկտեմբերի 15-ը: ՖԻԴԵ-ն շարունակում է դրամ եւ մրցավայր փնտրել: Որպես հնարավոր տարբերակներ խոսում են մասնավորապես Ֆրանսիայի, Քուվեյթի եւ... Մոսկվայի մասին: Ճիշտ է, ռուսաստանյան վերջին իրադարձություններից հետո վերջին տարբերակը անհավանական է թվում:

Գ. Հ.

Առաջին հաղթանակը, առաջին ցնծությունը

Բասկետբոլի կանանց Ֆրանսիայի առաջին դիվիզիոնի առաջնություն

4-րդ տուր

«Բուրժ»-«Էկս»՝ 68-69
«Սերեն»-«Ստրասբուրգ»՝ 89-72
«Մոնֆերան»-«Նիս»՝ 68-75
«Տարբ»-«Ռուան»՝ 66-51
«Բլերոն»-«Վալանսիեն Օրշի»՝ 74-77
«Միրանդ»-«Շալլ»՝ 79-66

4-րդ տուրում մրցեցին 2 առաջատարները՝ «Տարբը» ու «Ռուանը», որոնք միակն էին, որ նախորդ 3 տուրերում միայն հաղթանակներ էին տարել: Սեփական հարկի տակ հանդես եկած «Տարբը» առանց դժվարության հերթական կարեւոր երկու միավորը վաստակեց: Այս թիմի կազմում տոն են տալիս բասկետբոլային չափանիշներով ցածրահասակ օտարերկրացի երկու խաղացողներ՝ ամերիկացի Անդրեա Ստինսոնը (177 սմ, 25 տ.) եւ բուլղարացի Սոնիա Դրագոմիրովան (176 սմ, 32 տ.):

«Տարբը» լուրջ հայտ է ներկայացրել բարձր տեղերի համար պայքարում, քանի որ արդեն հասցրել է հաղթել չեմպիոնին՝ «Շալլին» եւ այդ կոչման հավակնորդներ «Էկսին» ու «Վալանսիեն Օրշին»: Ընդ որում, վերջին երկուսի նկատմամբ առավելությունն է հասել հյուրընկալվելիս: Առաջնությունում իր առաջին հաղթանակը տարավ «Սերեն-Լուվակը», որը հյուրընկալել էր «Ստրասբուրգին»: «Սերենի» կազմում ամենախոսուն գույներով փայլատակեցին Անահիտ Հակոբյանն ու Լյուբով Ալեքսանդրովա-Քոչարյանը: Չնայած Անահիտը դեռ լիովին չի ապաքինվել, սակայն այս անգամ հեռու տարածություններից նրա գցած բոլոր 3 միավորանոց նետումներն անվրեպ էին: Հակոբյանը «Սերենին» բերեց 27 միավոր, բայց թիմի գլխավոր ռմբարկուն կրկին Ալեքսանդրովա-Քոչարյանն էր, որը վաստակեց 33 միավոր: Մեր 2 աղջիկները կրկին արժանացան ամենաբարձր գնահատականի: Դա Ալեքսանդրովայի 4-րդ բարձր գնահատականն է, եւ նա այդ մրցույթում առաջնության առաջատարներից է: Սակայն Լյուբան նաեւ ամենաարդյունավետ խաղացողներից մեկն է: Նա չորս խաղում վաստակել է 101 միավոր եւ հիմա զբաղեցնում է 2-րդ տեղը, զիջելով միայն Սանտամերինոյին («Էկս»): 4-րդ ամենաբարձր գնահատականը ստացավ նաեւ Իվանա Նովակովան (182 սմ, 28 տ., Չեխիա), որը խաղում է հենց «Սերենի» վերջին մրցակցի՝ «Ստրասբուրգի» կազմում:

Անահիտ Հակոբյանը չորս հանդիպումներում վաստակել է 67 միավոր եւ առաջնության մասնակցող շուրջ 130 բասկետբոլիստուհիների մեջ գլխավոր ռմբարկուների մրցույթում 2-րդ տասնյակում է:

«Ստրասբուրգի» հետ խաղում «Սերեն-Լուվակի» վաստակած 89 միավորից ուղիղ 60-ը պատկանում են մեր աղջիկներին: «Սերենի» 1-ին հաղթանակը մեծ ցնծություն առաջացրեց Լուվակում: Ամբողջ գիշեր խանդավառված մարզասերները նշում էին իրենց սիրելի թիմի հաղթանակը: Իսկ խաղին ներկա էր 1000-ից ավելի հանդիսական:

Անահիտ Հակոբյանը եւ Լյուբով Ալեքսանդրովա-Քոչարյանը կարճ ժամանակում դարձել են տեղի մարզասերների կուռքը: Նրանց հաջող ելույթները հայկական բասկետբոլի ամենալավ գովազդն է Արեւմտյան Եվրոպայում:

Առաջին դիվիզիոնի առաջնության աղյուսակը հոկտեմբերի 5-ի դրությամբ.

	Մ	Խ	Հ	Պ
1. Տարբ	8	4	4	0
2. Ռուան	7	4	3	1
3. Օրշի	7	4	3	1
4. Էկս	7	4	3	1
5. Միրանդ	7	4	3	1
6. Բուրժ	6	4	2	2
7. Շալլ	6	4	2	2
8. Նիս	6	4	2	2
9. Սերեն	5	4	1	3
10. Բլերոն	5	4	1	3
11. Մոնֆերան	4	4	0	4
12. Ստրասբուրգ	4	4	0	4

Մարզասերների խնդրանքով տպագրում ենք «Սերեն-Լուվակի» մասնակցությամբ 1-ին շրջանի մնացած հանդիպումների խաղացանկը:

Հոկտեմբերի 9-ին՝ «Էկս»-«Սերեն», 16-ին՝ «Շալլ»-«Սերեն», 23-ին՝ «Սերեն»-«Բլերոն», 30-ին՝ «Տարբ»-«Սերեն», նոյեմբերի 6-ին՝ «Մոնֆերան»-«Սերեն», 11-ին՝ «Սերեն»-«Բուրժ», 13-ին՝ «Միրանդ»-«Սերեն»:

ԱՀԱՐՈՆ ՔՈՅԱՋՅԱՆ
Փարիզ, 4 հոկտեմբեր, 1993 թ.

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Mercury ENTERPRISE

«ՄԵՐԿՈՒՐԻ» ձեռնարկությունը հնարավորություն է ընձեռում ներդնել ձեր խնայողությունները հետեւյալ տոկոսադրույքներով

3 ամիս 60%
6 ամիս 150%

Դուք կրկնապատկում եք Ձեր կապիտալը տանը նստած

ՄԵՆՔ ԿԱՊԻՏԱԼԻԶԵՆՔ ՁԵՐ

ՓՈԽԱՐԵՆ

Հասցեն «Անի» հյուրանոց, 6 հարկ, 636 սենյակ

Հեռ. 594-636

PUBLISET

NICA INVESTMENT COMPANY

ՆԻԿԱ Ինվեստիցիոն Ընկերությունը Ձեզ համար աննախադեպ հնարավորություն է ընձեռում ներդնել գումարներ մեր ծրագրերում եւ մասնակիցը դառնալ արտադրական, գյուղատնտեսական եւ առեւտրական գործունեությանը:

Իր ավանդատուներին ՆԻԿԱ-ն առաջարկում է.

- ամենացածր գներով գնել սննդամթերք
- ընկերության նպատակամղված գործունեության շնորհիվ կրկնապատկել Ձեր կապիտալը:

Մինչեւ 1992 թ. թղթադրամները ընդունվում են փոփոխված պայմաններով: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ընկերության գրասենյակ:

ՆԻԿԱ-ն երաշխավորում է.

ռուբլու ավանդների դեպքում (1993թ. թղթադրամներով).

4 ամիս 70 %
6 ամիս 120 %
12 ամիս 330 %

տարադրամային ավանդների դեպքում.
50 % տարեկան

ՄԵՆՔ ԿԱՐԾՈՒՄ ԵՆՔ, ԴԱ ՁԵԶ ԿՀԵՏԱՔՐՔՐԻ

Մեր հասցեն Երեւան, Սայաթ-Նովա 7 (Օպերայի դիմաց) Հեռ. 56-79-46

PUBLISET

ԵՐԿԱՐԵՑՐԵՔ ՁԵՐ ԿՅԱՆՔԸ

Ի գիտություն հիմնարկ-ձեռնարկությունների ղեկավարների.

Բարձրակարգ բժշկական օգնություն եւ աշխատանքային կոլեկտիվների միջոցների արդյունավետ տնօրինում եւ պահպանում

«ՄԵՆՈՒԱ-ԷՐԵԲՈՒՆԻ»
Բժշկական ապահովագրական բաժնետիրական ընկերությունը

Առաջին տարին չէ, որ «ՄԵՆՈՒԱ-ԷՐԵԲՈՒՆԻ» ընկերությունն իրականացնում է իր գործունեությունը՝ հիմնվելով ՀՀ Պետական Լիցենզիայի վրա: Ընկերությունը հայտնի է իր հուսալիությամբ թե՛ բարձրորակ բժշկական ծառայությունների մատուցման եւ թե՛ աշխատանքային կոլեկտիվների ֆինանսական բարգավաճման ոլորտում:
Համագործակցել Ընկերության հետ նշանակում է՝
- Հստակ եւ երաշխավորված պայմանագրային հիմքեր,
- Բարձր կարգի բժշկական սպասարկում՝ փոխանցվող չափով գումարների դիմաց,
- Խոշոր դրամական պարգեւներ իրենց առողջությանը հոգատարությամբ վերաբերվողներին:

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵՆՔ ԴԱՐՁՆՈՒՄ ԵՆՔ ՇԱՀԱՎԵՏ

Մեր հասցեն. Երեւան, Չեյրուն, Հ. Ներսիսյան 7 (Հանրապետական Արյունաբանության Կենտրոնի շենքում)
Հեռախոս 28 38 72, 28 14 57

ԲՈՒԺՈՒՄ ԱՌԱՆՑ ԴԵՂԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ

Էքստրասենս Ա. Ս. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԸ բուժում է՝ երեւանցյան հիվանդություն, գիշերամիզություն, խրոնիկական տոնզիլիտ, բրոնխոսպազմեր, հայմորիտ, ֆռոնտիտ, գլխացավ, գլխապտույտ, հոդացավ, նյարդային համակարգի հյուծվածություն, օրգանների ֆունկցիոնալ խանգարումներ:

Հասցեն՝ Երեւան, Մուրացանի փ. 115, երկաթգծի հիվանդանոց, 5-րդ հարկ, 518 սենյակ

Ընդունելությունն ամեն օր (բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից) ժամը 09:00-12:00:

հեռախոս 45-60-34

Ե Վ Ա

«Եվա» ուսումնական կենտրոնը կատարում է հերթական ընդունելությունը հետեւյալ մասնագիտություններով.

- օպերատորական գործ, ծրագրավորման լեզուների եւ փաթեթների ուսուցում IBM PC համակարգիչների վրա,
- հաշվապահություն եւ համակարգիչների կիրառում հաշվապահության մեջ,
- անգլերեն լեզու (ուսուցում արագացված կամ ավանդական մեթոդով)
- կոսմետիկա եւ էպիլյացիա,
- մերսում:

Դասընթացները վճարովի են, 1-3 ամիս տեւողությամբ: Շրջանավարտները կստանան վկայականներ հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն լեզուներով: Ընդունելությունը՝ ամեն օր (բացի կիրակիից, ժամը 11.00-17.00-ը): Հասցեն՝ Սարյան 4: Հեռ.՝ 58-21-22

ՆՈՅ

«ՆՈՅ» ԲԱՆԿԸ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԱՎԱՆԴՆԵՐ ԵՎ ՎՃԱՐՈՒՄ Է՝

3 ամսվա համար 45%
6 ամսվա համար 100%
1 տարվա համար 300%

Ոչ փոքր գումարների դեպքում կատարվում է ամենամսյա վճարումներ:
«Նոյ» բանկը տրամադրում է կանխիկ վարկեր:

ԴԻՄԵՑԵՔ

«Նոյ» բանկ՝ կայուն դիվիդենտներ, նվազագույն ռիսկ

«Անի» հյուրանոց 507, 514 սենյակներ, հեռ. 59-45-14, 56-49-30
Չեխովի-23, հեռ. 46-25-27, Հանրապետության-67, հեռ. 56-51-07

Աշխատանքային ժամեր՝ ամեն օր 10:00-16:00
Բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից:

PUBLISET

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՅՈՒԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ռնային ձեւավորման եւ տառատեսակների հեղինակ ՊՈՂՈՍ ՊԱԼԼԱՔՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@